

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ქართული
სსსრ
საბჭოთავი 1969

მედიკალური
ბიზნისკომპანია

ნოდარის რაზმს რაიკომის მდივანი ესტუმრა (იხ. კრეპორტები ტარიანას მიხედვრებითან).

პროლტარებო ვეღა ქვეყნისა შეერთდი!

ფოტო შ. ჩხეტიანიძე.

ეკოა

№ 9 (394) სექტემბერი, 1969 წ.
გამოცემის წელი 47-ე

საქართველოს საზოგადოებრივი-
პოლიტიკური და სალიბერალური-
სამხატვრო ჟურნალი

ასე ვხვდებით ძირე იუზილუს

რეპორტაჟი ტარიზანას მინდვრებიდან

დღე სახალხო ოუბლი — ვ. ი. ლენინის დაბადების 100 წლისიდან ყველა თავისი სარუკით ხვდება, ყველა ცდილობს თავისი ალალი შრომით, თავის უბანზე საქმე უფრო კარგად წარმოის, ვიდრე მანამდე იყო.

დღესაც არც პატარები ჩამორჩებიან. დღე საშუაოს ისინი, ცხადა, ვერ შეეძლებიან, მაგრამ მცირე რაოდენობა რომ მიუძღავს სოფლის საქმეს, ისიც კარგია. ზღადა ხომ წვეთებისაგან არის შემდგარი. ეტყე არ იყო, ამ თაოსნობას სხვა მაგალი დღეს — ეს საშობოხლისიმი სიყვარულს გამოხატულება. ეს კი ყველაზე მაღალი და წმინდა გრძობაა.

ამ დღითი, ამ სიყვარულით არიან გამსჭვალული სოფელ გამარჯვების (წითელწყაროს რაიონი) პატარა ბებიები, რომელთაც ამ ზღადას თავიანთი რაზმი შეადგინეს და სათიბებს მიაშურეს.

როგორც კი სკოლაში უკანასკნელი წარი დაირკვა და არდადეგები დაიწყო, ნოდარ ფიროსმანაშვილმა მანქნე ჩამოუარა თავის ტოლებს.

— ვა, გამოდი, არ დაიგვიანო! — უბახოდა ნოდარი თავის ამხანაგებს და სირბილისაგან გულმოდარინდელ ქიშკრიდან ქიშკარაში ინაცვლებდა. ცოტახნის შემდეგ ბებიებს მოხვდა იწყეს დაქუეულ ლეგას.

შეტრებზე პირველნი მოვიდნენ სევერები — მგზოთელთასული ნოდარ გვაგური და ვალკო ზეიდაური, მათ მოჰყვნენ ტარიელ და ავთანდილ ჩარიაშვილები, ლეო და ტარიელ კობახიშვილები, ვეფხე ტოლაიშვილი, თემურ რიბიტიშვილი, ბუფან ბენაშვილი, ყარაბაი კაკაუაშვილი, თინჯინ გონაშვილი და ელგუჩა კაკაუაშვილი.

იციო რა ბებიები — უთხრა ნოდარმა ტოლებს — ახლა სოფელში თითქმის არავინ არი, ყველანი მინდორში გაიკრფნენ. ჩვენმა კოლმურენებმა ამ თიბეა დაიწყო, მალე უანებიც გაიბრუნა და უფროსები იქ უფროსი სპირიონი იქნებიან. თავის შემტრეობებებს კი ჩვენ უნდა მივებნარიო.

ნოდარის რაზმი მეორე დღეს გამგეობის კანტორას მიაღწა. თავმჯდომარემ ენო ფიროსმანაშვილმა, ბებიებს რომ მოუხმინა, პირზე დიბოლი გადაეფინა და სათინოა მოუწინა. ის თვითონაც იმის ფიტრი იყო სად უწოხა ხალხი, რომ სათინო გაეგზავნა. და აი, ბებიები თითონ მოადღენ კარზე. მაგრამ მათ მარტოს ხომ არ გაუშვებდა, თვითონ დაკვირებხასაც თავისი წესი აქვს და, თავმჯდომარემ რაზმის დასახმარებლად გამოცდილი კოლმურენები — გორგა ბეკაშვილი და ვასო გვიგეშვილი გამოიყო.

ტარიზანას სანაგებში, ვაგვიხანასა და ფარსადანის ხევის მდებარეზე სათიბი აგრეგატები გუგუნი-გრაილით მიიჭვენ წინ, მექანიზატორებს მტყიცად მოუხლტავენ ტრაქტორების სპეციები. მანქნებს უკან ფინა-ფინა გადმოციდენ ჩრუხელდო ხალხი. მკათათვის თუკარა მშის ქვეშ მალხი მალე შრება და წინაღობი გათიბობს სწრაფად აკვირებენ. ირავლევი მწიფე ყანებისა და მინდვრის ყვეათობის სურნელი ღვას. აქ, დღესაც და პატარაც, ოფლში არიან გა-

წურულნი. ვინა ცოტა აქტი გასაკეთებელი სოფელ გამარჯვების კოლმურენების საყვემამოღებლობა? წესს მათ 1.000 ტონა თიბა, 2.000 ტონა ხილისა და სხვა საყვემამოღებლობა დაიწყო.

შუადღე, მშის სიბები გეგირავა აქვრენ დემაქინას. კვირტების თავზე ფიწვლების გაბრიალებული თითები ელვარებენ, ამ ადგილას ნოდარის რაზმელები მუშაობენ. ისინი დღეში 30 ტონაზე მეტ თიბას აგრკვენენ და კვირტებზე ღვამენ. თუმცა პირველ დღეს 20 ტონას ვერ გადაჰყარეს. მეგრე თინჯინათან მომუშავეს შრომის ტემპს.

***

ციხეგებმა „კოლვაში“ სწრაფად ჩაკეა მინდვრის გზები და ხავერდოვან ფერდობებში გაუჩინარდა...

— მგინი აქ უნდა მუშაობდნენ, — უთხრა შოფრის ამირან გონაშვილმა და მანქანიდან გადმოვიდა.

ნოდარის რაზმის ამხანაგ რაიკომამდე მიადწინა და მდივანმა გადაუწვია პირადელ ენას შრომის გართული ურჯილი ბებიები. აგრკ იხინი, კვირტებს შორის მიმოდინა, ხელში ფიწვები ტარიელბენ, ჯგირკვენენ და კვირტებზე დგამენ თიბას.

სოფლის მონაგალი ბატონ-პატარინები შრომაში იყვნენ გართული და რაიკომის მდივის მისვლა იქამდე ვერ გაიკვს, სანამ თიბს არ წაადგათ. ახლადმოსული გულბოხილად ჩიხხალმა ბებიებს.

თივის შერკოვება. წინა პლანზე რაზმის უფროსი ნოდარ ფიროსმანაშვილი.

საბ. კ. კ. კ. ბაიონიშვილი

საქ. სსრ კ. ბარკისის
საბ. სსრ. რესპუბ.
ბიბლიოთეკა

— უფროსი რომელი ხართ? — იყობა მდივანმა, რომელსაც თანდათანობით ვარს შემორტყუნებ ბიჭები.

— ნოღარა ჩვენი უფროსი, ძია! — უთხრებს პატარაბმა.

ნოღარა თავადუნული წარუდგა რაყობის მდივანს.

— როგორ არის საქმე, ნოღარა, მუშაობაში ხელს ხომ არ აფერია გიშლით. აი თქვენს სანახავად მოველი, როგორ შრომობთ, როგორ იხებენთ, სანორმალური ხომ გაქვთ?

— გვაქვს, ძია ამირან!

— რამდენ ტონას ავრთვებთ დღეში, თუ აღრიცხავთ?

— დიხს, აღრიცხავთ, — უპასუხა ნოღარამ, — დღეში 50 ტონა თავის ვეჯრთვებით და ვეჯრთ. დღეისათვის უკვე 500 ტონა ავეყენებ.

— რაც პირობა გქონდა, — უკვე შევასრულეთ, — აქეთ-იქიდან წამოილაპარაკეს უმარტყუნებმა.

— ხო, ამხობდნენ უკრადი ბიჭები არიან და მართლაც ასე ყოფილა. ეს პატარა რამდენ ცვირებს დავამ, — იყობა გონაშვილმა და მესუთყვალსებელ ზვიადურს ვახედა, რომელსაც თავისი სიპატარავის გამო ბიჭები ქილოცობთ „ხისკალას“ ეძახდნენ.

— შრომაში არავის არ ჩამოუვარდებია.

— ძია ამირან, ორ ზემს სიმაღლე ცვირებს გვქვამ, აი ჭიოთი ბიჭებს? — ამაყად უთხრა მდივანს პატარა ზვიადურმა და განუხ ვეჯდა. ამირანი მიუხილოვდა და აღერხით გადაუხვია თავი წელი ბიჭუნას.

— სწავლავს თუ ახეთი უკრადი ხარ?

— კარგებუც სწავლობს, ხუთებუც, ფრიანი არა ჰყავს! — წამოიხიბეს ბიჭებმა.

— ახა ახლა მითხარით, სულ რამდენი ტონის შევრთვების ფაქრობთ?

— ხუთას ტონასაც კიდევ დავაყვარებთ და მერე სიბინდის ხილოსი დამაზღვრავს ვეშუშავებთ! — მტკიცე პირობა მისცეს ბიჭებმა რაყობის მდივანს.

გონაშვილმა ბიჭებს მოუწონა სიხაუტე, სწორი გადაწყვეტილება და წიოდელ-წყაროში მობრუნებისთანავე რაიონულმა ვაჭრის რედაქციას დაავალა ფართოდ გაეშუქებინა ნოღარის რაზმის საქმიანობა.

***

იხვე მოვიდა გულუბრი შეშოდგომა. იხვე დაირტა პირველი ზარი სოფელ გამარჯვების სკოლაში. ნოღარა და მისი მეგობრები იხვე მოუჭრენ მერტხს და უკან დაირათ ნაყოფიერი შრომით აღსავსე ზაფხული. რომელშიც ნოღარის რაზმს სახელი და მრავალი ქაღიდი მოუტანა, ხილი რაზმსა კოლმურტყუნების პირუტყვს დაუშავდა 1000 ტონაზე მეტთ თავა და 200 ტონამდე ხილისი.

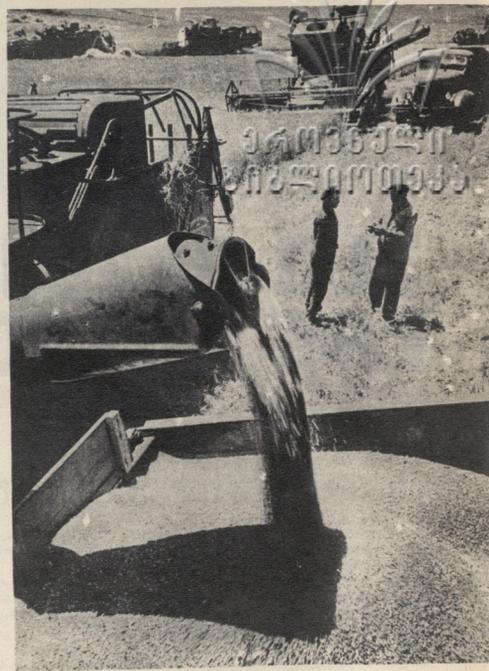
ამ ნარკვევის დასაწყისში ვაგზობილი, მცირე რამეც რომ მოუტანს სერითი საქმეს, იხვი კარგიაო. ეს კი მცირე რამე აღარ არის... 1.000 ტონა თავა... და კიდევ ის სიხაუტე, ის ხიბარული, რომ შენგ აშენს შენს სოფელს, შენს ჩვეყანას.

ბიოგრაფიკალი.

წითელწყარა—თბილისი.

ფოტო შოთა ჩხიბინიძის.

სოფ. გამარჯვება, კონცერტი კალხე.

მისავლეს აღება ტრობანაზე

კოლმურტყუნეთა ყრილობის შესახებ რაღ

მიმდინარე წლის ნოემბერში ჩვენი სამშობლოს დედაქალაქ მოსკოვში მოწვეულია კოლმურტყუნეთა სრულიად საყვარელი მესამე ყრილობა, ყრილობაზე გასიხილავენ კოლმურტყუნების (ასოფლო სამეურნეო არტელის) სანიმუშო წესდების პროექტს, რომელიც შეიმუშავა სკაპ ცენტრალური კომიტეტის 1965 წლის მარტის პლენუმის ვალდებულებებით შექმნილმა სპეციალურმა კომისიამ.

საკავშირო ყრილობამდე ერთი თვით ადრე — ოქტომბერში თბილისში გაიმართება საკავშირო კოლმურტყუნეთა მესამე ყრილობა. იგი შეიკრებიან წინა ყრილობიდან დღემდე განვილი პერიოდში მოპოვებულ წარმატებებს, დასახვას მომავლის გეგმებს.

თავიანთი ყრილობის ღირსეულად შეხვედრისათვის თავადლებით შრომობენ ჩვენი კოლმურტყუნები. საქართველოს ჩაის

პოლიტაქციებიდან, ზერებიდან ბაღრა-ბაღრიდან, მიხდერებიდან, მეცხოველეობის ფერმებიდან ყოველდღიურად მოდის სასიხარულო ცნობები, რომლებიც მეტყველებენ, რომ ყრილობის თარიღს კოლმურტყუნები ახალი შრომითი მიღწევებით შეეგებებიან. იქვი არ არის, რომ ჩვენი კოლმურტყუნები წელსაც ისახელებენ თავს და ვადაზე ადრე და ვადაპირებში შეასრულებენ მეცხოველეობისა და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების წარმოებისა და სახელმწიფოსთვის მიყვანის გეგმებს.

კოლმურტყუნე გლეხობის საუკეთესო წარმომადგენლები ვალმოხილი წარს დ გ ე ბ ი ა ნ კოლმურტყუნეთა სრულიად საყვარელი მესამე ყრილობაზე და ახალ პერსპექტივებს დასახვენ სპობისათვის წინსვლისათვის.

ლენინი

საწყობო გამოცემა

საგარეო უსწრისი
ბიზნისი

მეოცე საუკუნის მსოფლიო პოეზიას არა აქვს უფრო დიდი, უფრო წარმატებული თემა, ვიდრე ცხოვრება და ბრძოლა იმ გენიალური ადამიანისა, რომელიც დააფუძნა კომუნისტური პარტია, შექმნა მსოფლიოში პირველი სოციალისტური სახელმწიფო და ახალი გზით წარმოართა კაცობრიობის ისტორია. პოეტური ლენინი ან იწყება ჯერ ისეც ლენინის სიცოცხლეშივე; ოქტომბრის ბელადის ცხოვრებასა და ბრძოლას ლექსებსა და პოემებს უძღვნიდნენ როგორც საბჭოთა, ისე მსოფლიოს მოწინავე პოეტები; ბეჭდვითი პოეზიის პარალელურად იქმნებოდა ფოლკლორული ნაწარმოებები, რომლებშიც ხალხი გამოხატავდა თავის ღრმა სიყვარულს ამ დიდი ადამიანისადმი.

საბჭოთა პოეტურ ლენინიანას ერთ-ერთ უმსხინავეს ნაწარმოებს წარმოადგენს დიდი რუსი საბჭოთა პოეტის სერგეი ესენინის „ლენინი“ (ნაწილები პოემიდან), რომლის თარგმანს აქ ვთქვამებთ.

როგორც ესენინის თხზულებათა სრული კრებულის კომენტატორები აღნიშნავენ, ლენინისადმი მიძღვნილ ნაწარმოებზე პოეტს

შეუძლია დაუწყია ჯერ კიდევ 1921-1922 წლებში. პოემის თემა უნდა ყოფილიყო — რუსეთი სამოქალაქო ომის წლებში. გამოკვეთებული ნაწილები პოეტი სწორად ამ ქარიზმულად ეპოქას ასახავს.

ლენინის ცხოვრების თემას პოეტი ეგებოდა სხვა ნაწარმოებებშიც („სტანსენი“, „წერილი ჯელოან“, „სიმღერა დიდი ლაქრობაზე“, „დამამოწის კაბიტანი“, „ანა სნეგინა“ და სხვ.).

ამ წარმოდგენილ პოემაში ავტორი ლაპარაკობს ლენინის საქმის უკვლავებაზე.

ნაწილები თვისი პოემიდან ესენინს პირველად საყაროდ წაუკითხავს 1924 წლის სექტემბერში, ბაქოს მუსიკა ეროვნული კლუბში. ნ. ვერეტიცი თვისი მოგონებაში წერს: „პოემა კითხვა რომ დაამთავრა, დარბაზში წამით დაძაბული სიჩუმე ჩამოვარდა. შენგდევ გაისმა მქუხარე ტაშისცემა. პოეტს სიხიფუნდ კვლავ და კვლავ წაუკითხა თვისი ნაწარმოები“.

სერგეი ესენინის ამ უმსხინავეს პოემამ დიდი პოპულარობა მოიხვეჭა ჩვენს მკითხველთა შორის.

ჯერ არ განცხადდა კანონი ოგი, ქვეყანა ბორცავს, თითქოს იავრდა. გადმოსული საზღვრების იქით. თავისუფლებას ჩვენმა დამამ.

რუსეთი, ჩემო სამშობლოვ დიდი, მხოთავს, მაწავლებს სულს ტივილი — რა ხანი არის არ ესმის მძღორის ძაღლის ეფეა და მაშლის ყვივილი. წუნარ ყოფას ჩვენას, რა ხანი არის, რაც დრომ მშვიდობა არ დაუტოვა, ვეღოა თითქოს ნაყვივილია, დღოკვებილი ისე გადუტრიაკო. მე ვისმენ თქარუნს, ვინას ხმაადალს, ფრიალი ვაქვს საზიდარს, ალაღს, წუთო მე სიზმარს ვხედავ ამაღამ, რომ ვეღოა მშობიდან ვგანაყებენ შუბმშობილოდ მაგნიციები? არა, სიზმარი არ არის ალაღა, მე ყოველივეს ვხედავ ამ მშერთი, როგორ ამოხენ ცხენები ტალღას და გადამიან რაზმე რაზმები. ამ ვეღებს ჩემი სიტყვა არ ეხმა. თქვენ საი? ომი საი? თქვენ არის? ნინტავ ბრევივალი ვაქვს მივარცხს, თუ დაქარგევა ცხენისანს ნალი? ეს ვეღოადერი რაღამ არაია...

კიდით კიდემდ მშობილ მხარეში ვიღოვან ცეცხლია, ვეღოვან ხმაღოა და შინაგანი შუღლის თარეში.

რუსეთი! რა ხმა ესმის ჩემს ხმენას, ხმა ზარინა და საოცარი.

ხალ ჩავხენვა? რად ჩავხენვა დიდუტრომდ ვეღო მშოლოვარი. მავარი ვენია მბიხლავს მე ვანა თვის ვარევენობი? სხვა ნიშანს ვეღებ — ის არ ლაქრავდა ცხენით ქვეყანას და არ ხეღებოდა ქარიზმალს ვეღღეს თვის არავის სჭირდა მხრებიდან, არც ხალმე ქარხენს ტრეცებოლა, მას მოსაკლავდა მარტო მწერელი და სხვა ფრინველები ემტებოლა. და დიად გმირად გადიკოა იგი, ვეღრფით ჩვენ ნიღბებს მოშავი ფრთა, ის კი დაქარგოდა ზამთრობით ცივით სოღლის პატარა ბავშვებთან ერთად.

იგი არც ქაღებს ხიზლავდა ეწითი, არც ატარებდა დიდ ქორჩის, არა. და სულ უბრალოდ, მოყვდათა წრეში ის თამბაზალი მოჩინდა მარად. იყო უბრალო და თამბაზალი ჩვენს წინ და მღვარი სფინქსისდაგვარად, და ვერ მივმხდარავარ, თუ მან რა ძალით შესრინა მინა და გზები ვაკავალა. მავარამ მან შეხერა... ავღარა, რისხვით იმძივარევი და მიწის შები, რომ უბედურ ხალხს რეცხავდენ სირცხვილს ეკლესიების და ციხეების.

დრო იყო მძღორი, დრო გუგუნუნდა, ავი თათიბი გვბოკედენდენ ყეფით და გლხეცავის უბედურებითი ხედნეარობადენდენ ქალბიან მეფის. ეს მონარკია მხოლოდ მშობიარე, წიღობით იღუნდენდენ დღითი და ხანითი.

მერე თავდავა ჩებგამზარალმა ხელისუფლებამ მიხედა ბანკირს. რა ჩვენს ხალხი, რომ ვინასვს ამ დროს, ვიდაცას დღის, ვიდაცას ნარტობს... და ის მოვიდა.

მძღვარი სიტყვებითი. მას აღმოხენილ წყაროს მივეყვებით. მან მოყვდა: წამება მორჩა, მუშოა ხელში გვიერთო დროს! ქვეყნად სხვაგვარი ღმერთი ნუ გნებავთ, ვწამდეთი საბჭოთა ხელისუფლება...

წავდეთი, ქარი ვცემდა უღმობილოდ. საითაც თვავლი ეტირა ლენინს, წავდეთი იქით, სად ეცუღოვდა თავისუფლებამ ყოველი ერის.

და, აი, მოყვდა... ვტარით ქარბისგან. მუშები სწუნან ვანაკუთრებით... უანანსენულად ამ დიდ ქარისკაცს ვწუვილობება ხმა ხალხტების. ის მოყვდა, მავრამ ვინც ცოცხალია, ვინც კი მან ისეც ჩვენთან დატოვა, — ვინ წარლენა ვანა ვიწრო წყალია, — მათ უნდა მძღვარად დაეპეტონინ. ლენინის სიკვდილს მათთან ვერ იტყვი, სიკვდილთან გრავად ნიღვლევი დაგმეს. ისინი ქვინან გამარჯვებულნი, და აგრძელებენ ლენინის საქმეს.

თარგმანა ჯამალ ოსკაია

ცნობილი ისტორიკოსი მ. ვ. ნენკინის თავის ერთ წარწერაში აღნიშნავდა: „გოგოლის, შვედრინის ან მოლოვის სახები ლენინის ტიტულზე ციხელმთავართან განსაკუთრებული სიკეთესთან... ესა თუ ის მსაჯულთა სხებ ინარჩუნებს რა ძველ თვისებებს, რომელთაც ჩვენ ჯერ ისევ სასკოლო მტრები დან ვაგნით, იმავ დროს, ღრმად ახალა, ის სახებში სხვაგვარი და აღზე სხა სხვა წინააღმდეგ და ახალა არა მარტო ეს სხებ, არამედ მისი გარემომცველი ატმოსფეროს, ახალა მისი, როგორც მსაჯულთა სხების სოციალური პოლიტიკა“.

მსაჯულთა სახები უშუალოდ და გარანდლად შეერყევიან, უცხო რომ ვთქვათ, ბუნებრივად და განსაკუთრებულად დამარწმუნებლობის ძალით ამო-ზრდიან ცხოვრების ვითარების იმ ანალიზიდან, რომელსაც ლენინის ნაშრომში იმდენი, მსაჯულთა ლიტერატურულიდან აღებული ცხელი სახებიც აქვს აღნიშნული, ახალი რომ მათე უბრალოდ საუკრავო პოეტი ეყო როგორც კარლ მარქსისა და ფრიდრიხს ენგელსის, ისე მათი საქმის უდავლო გამჭვირვალეობა — ვ. ი. ლენინისათვის. „მე ნაქვალად მაგარადებს აქვებენ თუ აკავებლებს — ვ. ი. ლენინისათვის, მე ნაქვალად მაგარადებს აქვებენ თუ აკავებლებს — ვ. ი. ლენინისათვის, მე ნაქვალად მაგარადებს აქვებენ თუ აკავებლებს — ვ. ი. ლენინისათვის, მე ნაქვალად მაგარადებს აქვებენ თუ აკავებლებს — ვ. ი. ლენინისათვის“.

და სრულად ბუნებრივად და განსაკუთრებით, რომ „თავისუფლებს ამ მამაცო ქარისკაცს“ ლექსების ესოდენ ვსაბუნად მიიპარებებენ მარქს, ენგელსი და ლენინი, როცა სახებდენ ციხეობის განთავისუფლებების გზებს.

***

1897 წელს ლენინმა გადასახლება დაწერა წარწომა „წინაპრეველობის აღწერა სერბის ფუნქციონირა“, რომელსაც ვსაბუნად: „ამჟამად მვენ ვხვადვით, რომ დამკრავებულ მუშათა დიდობაცა საწარმოებს, „წინაპრეველობის“ უწოდებდენ იმ სახებით, რომ მსაჯულთა თითონ წარწომაში. მაგრამ ეს პირივე წერილი ბურჟუაზიების რამდენიმე შემოღველი იქნებოდა, და აი „ნარკვევ“ ცდლობს მის გაფართოებას: თურმე ისეთი საწარმოც, რომელსაც „მსაჯულთა და მსაჯულთა დამკრავებულ შრომით არსებობს“, შეიძლება წინაპრეველი იყოს, თუ საწარმოს „წინაპრეველი“ დამკრავებულა მსაჯულთა, „მოკლ წინაპრეველი“, ანდა, თუ მსაჯულთა „მოკლწეული“ არის თავითა წინაპრეველი განსაკუთრებულ საწარმოს გაძლიერების სხვადასხვაიარა მსაჯულთა. ხომ ხვდეთ, რა წარმატებით „მიიღეს წინ“ პერმისი ხალხსებენ? „პირადი შრომა“ — „პირადი წინაპრეველი“ — „სხვადასხვაიარა მსაჯულთა“. Mein Lieben, was willst du noch mehr? („ჩემი ძვირფასო, მეტი რადა ვინა?“).

ამიტან, სოციალდემოკრატების გასულივერა უცხრად გაიჩინა და მინის ისეთი ლიტერული ჯაჭვის ბოლო სტატიები — „ჩემი ძვირფასო, მეტი რადა ვინა?“ ეს ლექსი შეტანილია პირის ლირიკულ ციხელ „დამკრავება საწარმოებს“. მივყავანი ამ ლექსის ხარტიან ვადრეობლესულად არაგანს მთლიანად:

გაქვს უმარავო თვალ-მარტოტი,
რომ თვალს, ყველფურს ვინებებს ბელი,
შენი ბუნების მიმბაბულელი,
ძვირფასო, კიდევ რადა გუსურს მეთო?

მე სიმღერები არაკცელი
ვიცილებ შენს თვალს — ტებლი მივაქვამებს,
ეს სიმღერები იცისტლებ მარად,
ძვირფასო, მეტი კიდევ გუსურს რამე?

მეგ შევინიერი თვალბობთ, ტურფად,
მანამდე მტანჯე და გამაძრავ,
ვიტრ სულმთად არ მიმიღე ბოლო,
ძვირფასო, მეტი კიდევ გუსურს რამე?

პირის ამ ლექსის ერთმა სტრიქონმა მისაც საიცარი სიმამრე სოციალდემოკრატ დამსახურების იმ ვითარებისა, რომელსაც ახალისე უცხოებად ლენინი და რომელიც, ცხრატრ აუცილებდა ხალხისათა იტრების, თითონ წინაპრეველობის, მე-19 საუკუნის დასასრულისათვის გამჭვირვალე იყო არც ექსპლიკაციად და ჩაწერა, არამედ ნამდვილად იდგომა „ო, რა იდგომა!“ — ირონიკულად ნაწარმოებლად ლენინი იმავ წარწერაში. თურმე მე ვიცი, და აქ, წინაპრეველად წარწერაში, მუშა, უსუსიტვრებიან ძალიან ახლოს დას მსაჯულთა, და წარწერაშიდენ, თითონაც „ჩემივენი“ გახდეს მსაჯულთა, თურმე იმავ ხალხისებრს მსაჯულთა, მსაჯულთა თავის მუშათა ანუ თანამოქმედთა ინტერესების გულმგებრავითა. შუვა მუშების ქაჩანაშია მინიველად მანქანულს, შუვას, მსაჯულთა მისი, როგორც კვლავ ქულების რამე მივაქვს ყველას ქაჩანაში. ერთი სიტყვით, ხალხისებრს სურს, რადეც დაფრეული, დამკრავებულ მუშათა დიდობაცაინა საწარმოებს წინაპრეველობა ვაჩაბლდენ იმ სახებით, რომ მსაჯულთა წინაპრეველი წინაპრეველია, რომელიც, ხომ წარწერავედ და ილწვანა წარწერა თითონაც წინაპრეველი. თუ არ წარწერა, მაგალითად, თურმე მსაჯულთა და დამკრავებულთა შრომის „მტო-

ცი ამხანაგური კავშირი არსებობს“. კულაკი, აუცილებლად სჭირია პირიველია, საცილოლი მოვლიდა, თულოკი წინაპრეველი უმუშევრად დარჩება. ასეთ სურათს ბაქავე ხალხისებრს, როცა ახასიათებენ წიქვლებს, ზემოსხედლებს, ადურის ნაწარმების და ა. შ. უკვლავან მსაჯულთა წარწერა, ილწვან, ღმერთი სახინახს მუშების და მოქანაბრების არ უციფდები და არ მოშვედები — და აი აქ, ლენინს უცხრად ახსენებდა მანის სტატიები: „იჭირავსო, კიდევ რადა გუსურს მეთო?“

განმარტავს არ სჭირდება იმას, რომ ლექსის ეს სტრიქონი ირონიკულ ასექციონა ადებულად ეს ირონიკული დაცვით ამსტრებს ხალხისათა ილწვან — რუსეთის კავთალბობა არ არის, მსაჯულთა დამკრავები და მუშებიც ერთი თემისა და ერთი იქების წევრები არიანო.

ლენინის ეს წარწერა დაწერა მე-19 საუკუნის ბურჟუაზი. მასში, ცდობა, იმ დროის ვითარება ახსნა. მაგრამ იმდროინდელ მუშაობლებთა ცდობა, იდგობის სახით რომ წარწერადადგენენ სინაწდებებს, ვან არ ვსაბუნად იდგენა იდგობა მე-20 საუკუნის ბურჟუაზიის სოციალდემოკრატების ცდობის წინაპრეველი მას ხან „სახლმო კავთალბობა“ უწოდებ, ხან „დემოკრატული კავთალბობა“. ამ თვალსაჩინო მანაკალ სახესტვანა აქვს — ერთი სახესტვანა კი ახვითა — „პარტიის მომხრე“ ცდობობენ უფალგებულენ სახით იმას შესახებ, თუ ვინ ხელში წარწერის შესახებუნია და ამ გზით ის უხვლად მძვინვარეობს ვაყიერონ, თითონ შესახებუნელი იყოს დამკრავები აჯალთავი კავშირი და „ურთიერთობები“, „იდგობილი გაწყვილებდა“ მსაჯულთა და მუშას, მსაჯულთა და ჩაწერულ შრომის.

***

სხე ვადაწვანა მანის ლირიკული ლექსის ერთი სტრიქონი სოციალდემოკრატ ვითარების უდრებს მცენერებელ ანალიზს, იმ ანალიზს, რომელსაც წაიფრევი ვლენინი ხანხინელი ვადასტვებისა, თემის დაწვანა და ადამიანი ცესპლატაციის მიხედვითა იდგობს.

1906 წლის იანვარში ლენინმა დაწერა წერილი „მუშერი და ბურჟუაზიული დემოკრატია“. ამ წერილში იგი, სხვათა შორის, ვადასტვითა სტატიკურის (ა. ნ. პოტრეპის). სტატიკური მემწეველების ერთ-ერთი დიდებრი იყო და იმ ხანებში, პირველი რევოლუციის წლებში, მოთხოვნა ლებრატორ ბურჟუაზიისა შთანხმება და იჭრავთვად მუშათა მოქანაბდა დამწერების ლენინი ბურჟუაზიის ვადასტვებისათვის.

და აი, ლენინის წერილი ვადასტვობს: „ჩაუფრევილი შემდეგ სიტყვებს: იპოზიტიკურ ვადასტვობან შთანხმების პირიველი მისი წარწერება, რომ მათ სახელთა, თანასწორი, პირდაპირი და საილდუმო საარტიკო უფლება ცნონ, იმას ნიშნავს, რომ „წარუდგინონ მათ შენი მოთხოვნის დაუძლეველი რეპეტად, დემოკრატობის ლაქმების მიაღვდი, და მათი პოლიტიკური ანგარიშის სასწრაფოდ დახეი პოლიტიკური ხელშეწყობის მიხედვითა იდგობება.“

მათავს რა ეს სიტყვები, ლენინი ირონიკულად დასტვინს: „რა ღამაზე არის დაწერილი და ჩანინავა გუსურს უფსარი, რე ღამაში სიტყვების ვადასტვობს, სტატიკურის: არაკვი ნიკოლოზის-მე, მეგობრო, რე ღამაში არაკვი ღამაზე!“

სტატიკურის სახელ აღწერავედ იყო, მაგრამ ლენინი მას მიმართავ, როგორც არაკვი ნიკოლოზის-მე. მასხალად, სტატიკურის ფრანკული ლენინმა დაიანხა ვილი ვადასტვინი, ნიკოლოზ მსაჯულთა ლიტერატურის საწარმოვან. ეს ძველი ნაწარმი არაკვი კიხანავი ვადასტვობ, ტურენევის „მამე-ბიბისა და შველბობა“ პერსონაჟი.

და როცა ლენინი ამ ლიტერატურულ პერსონაჟს იხსენიებს, ბოლომდე ვადასტვინს სტატიკურის მიხედვითა იდგობება, დამკრავთა ღამაში ფრანკული. მსაჯულთა ლიტერატურული ადებულბა სახებ აქ შესხინავი სანამ-სტრიკი ვაჭირა ლენინური სიმართლის დადგენას და ვადასტვინებს. ამ წერილის დასასრულად ჩვენ მივიყვანებ ლენინის სტატიების იმას თანავსე. რამე სტატიკური ლიტერატურის სახები ლენინის წინაპრეველი ციხელმთავრისათვის განსაკუთრებულ სიკეთესთან. ისინი იქნებოდნენ სანამდები, კერძოების დამკრავთა პოლიტიკურ ბრძოლაში. მას ვინადა, მსაჯულთა სტატიკური და ვადასტვინა ლენინის წარწერებში აქვს უბრალოდ დიდი და პირიველი მნიშვნელობა: მსოფლიო ლიტერატურის ისტორიის შესწავლას თვალსაზრისით.

ბიბრიანი ნიკიტა ხრუშჩოვი.

ჯედი ვაჟსკი

ბენარონმა წერილი ფოსტაშივე გახსნა. იქ მუ-
ღი სუნები ცნობისმოყვარებით მიაჩრდნენ, მა-
გრამ არაფერი დაიხსნა. პირაქით, გახსნა კიდევ
ეს იყო მხოლოდ, აღარ განჩერებულა, კარავ უფ-
ნა უსურვე დარჩენილბდა და აუჩქარებლად გაი-
ვიდა ქუჩაში.

პირდაპირ, შორს, მაცდურად ციალებდა თუ-
ნელად.

ალბათ ხნოვანების ბრალი იყო, რომ მწვანეში
ჩაღვლული შშობილური კუთხე მოზობიერ გრწო-
ბებს არ უნდებდა და არ ამწვადებდა.

ბენარონი ჭერ წელა მიიღოდა. შემდეგ უნებ-
რადდ შომატა ნახიჭებს, ლანჩაული ისე გააჩა-
რაც კი ამოუსუნთქავს. აი, ამ ვიწრო ქუჩას გაი-
ვლის, ლღამამდე რომ გაიწყოლოდა და შინა
შევა, მაგრამ არ დახედება ჭოუტი, თავნება ჩხუ-
ბლანი. რომ უფროს და გული ოღნავ მაინც მო-
ითხოვ. იცადეთობის გაჩაჲ, თუ შეტის არა, და ჭკუ-
ნა მანვე ვერ იწველავ მისმა ჩხუბლანმა.

შემდეგ ნაძობელი გაიფრია, რომ ყველაფერი
თავისი ბრალი იყო. არასოდეს არ შეძლია თავის
წესსა, შშობის ფრხილი გულის მოხიბლს დაე-
ყუდებოდა ჩხუბლანი. ახლა რაღა დარისია, უფ-
ნა მინ დახვდეს. ვანა შესვლიდან მართლა გვი-
წავს და მართლა მოიბოხს გულმ? მაგრამ რომ გა-
ახსნდა წერილის შინაგანი, ისევ შოღად გაბარა-
გება და, როგორც უკლებლის, განჩისხების, ამ-
ოდე ცდილობდა რამე მოეფიტებინა მეგობრის
ბეხის განჩისხორცლად.

წერილი უხსლავ იყო. ტერკილიდამე ვიდეც
აუტყობილად, შენი შოღად ვეთა, ყველაზე უსწო-
ბე კედლების რჩევის, თავის თავსა დღუბებს და
სხვანაირი. ჭკუათმოყვდი დონდუ-ორუნს ვერ
შეუბნავს ახლას. ნუთუ არ შეგძლიათ მოფ-
რობი (აქედით საიქმელთა ჩხუბლანის მოყლა).
ეგერ მისი სახლი და კოშკი.

არ რაღა უბედურება — ვიწრო ქუჩიდან ბებე-
ნი გამოვიყვინდნ და შეტის ჭკობისგან ურდებლს.
შეიძლება გაბარებულ ბენარონს დედაშობდა
არ მიეცია მათთვის, ბავშვებს შორის პატარა ბები
არ არ დაეწაბა. იგი ზღად მოიბოხს მიზნობა. ეს
ხომ იტყურებო, მისი ოთხი წლის ბები. ისევ სახა-
ნაოდ მიზნობს ან, როგორც მიზბდა და აქმდე დი-
ვივანა!

— ევერეს — იყვირა ბენარონმა.
ბავშვი ერთ ადგილას გაქვავდა. მისი თანამლე-
ბლები კანაში მიიხაზნენ.

— ახლავ შენ წადი, თორემ შენ კი აღარ გადა-
მირჩიბი — კვლავ იყვირა ბენარონმა. ბავშვი
შინისკენ მოკრეცდა. როგორ მიზნობს... ბენარონ
ისე უნებლად გაეცინა. მაშინდა ლერისი, ახს
მაინც არ იზიავს შობი, საეაფოროდ ბანაობის-
თვის გოდებდა. არა, მაინც რა შეიძლია ხუცენ ქ-
ნი ანგარია მარტო წყარო, ეს ევერესი ზღად გა-
ბარა. მთელი დღი მუშავდა და წაგვიერ გამოეგუ-
და. პატარა შე პატარა ეშმაკი! როგორ მიილა...
ნებავ ხად შემწერ? არც ნაწო ჩანს.

— ნაწო! — ისევ შოღად გაბარებუ ბენარონმა.
მიბრძო, რომ ცისებრთავდა. ნაწო კვლავ ჩხუბლი-
ანდა გახსენა. მიბრძო, რომ ჩხუბლიანს განსაკუთ-
რებით უფროდა ცისებრთავდა ნაწო. მიბრძო,
რომ რა მუცლის ეცხვი იყო პატარაობის ნაწო,
ისევ ისეთი ბიჭია. ათობლებს ბლმდე თავის ტო-
ლებს — ზოიას, შუტურას, ვადიციუნდნ შარტლებს,
დიდ ბიბისა ქუბებს დაბურცავდა და შუადმქმდე
ბლის საქვარდვად ღლიდან. ახლა ვისა ხამაჩვენ —
თავის ბლმდებსა და ბიჭებს. ან არა და აძებრბა

კოშკზე, სარკეს აიტანს და გამვლელ-გამომვლელს
უტყობილბებს. თუ არავინ არის, გახსარებდა და
ბუხლებს, რამ დამეცობ სნახვის ერთ დღის...
— ნაწო! — კვლავ იყვირა ბენარონმა.
სვანური ცხელბ შოღერ სართოლდან მამულმა
გამოიბლდა.
— ნაწო ზოიასთან წავიდა.
— რად გავუწვი ზოიასთან, ზოიასთან რა უნდა
მეილი დღე საღდავ ჩანდაბამი დღისი როგორ
შეიძლება ასე!
მამული გაცვიფრებთი მიაჩერდა.
— რას ამბობ, რა კენა, ზოიასთან პირდაპლდ ხომ
არ წყარა!
— არ ვიცი, არ ვიცი... რა ბავშვები გადამჩრევენ.
არასოდეს ისე არ იქცევიან, როგორც სპირთა.
შემდეგ ნინახი აიღო და კუთხეში მიავლო.
მამული რინახი, არაფერი ამ სახლში წესზე და რაზეც
არ არის. მამული დაციფრებთი უფურცებდა.
— საგვლო გამიზაღდე!
— შორს ბიგებარა!
— შორს ბიგებარა, ამა რა ჩემი შეიღების პატ-
რონს სიბერეცა არ შეღერებდა მოსტყენა.
მამულს უნებლად ვიციბო. ბენარონი და სი-
ბერეს იმროდელიაოთმებტი ფესი იყო და ორმოც
წლისა ჰყავდა. ბრაზობს... რა ამარაგებს? ნებავ
დაე პარტებს წყავსავ!

- ჩხუბლიანთან ხომ არ მიღიბარ?
- ჰო, ამა ხედა ვისთან წავაღ!
- შენ ხომ ბებრში ამირებდო წავსლას.
- რა დრის ბებრია!
- როდის წავსავ!
- საგვლო გამიზაღდე და ახლავ წავაღ.
- მამულს ჩაევიან. კარავ იციდა, რომ ამ შუა-
დღისას ბენარონი არასადე არ წყაროდა. ახლა
ცოცათი დამწვიღებდა და ღლთი დიდ გავუდგება
გას.
- რა მიზნა?
- რა და ტერკილიდან წერილი მოვიდა, შენი
შოღი ვადამრთლათა, დაიღუბება და სხვანაირ და-
ღუბსოდა. შენმა შოღამათი სისუთლედ უნდა
ღლდობო. შენი შოღად დონდუ-ორუნზე ამი-
რებს ახლას და იქმდე ცოცხლად ვერ დაბრ-
უნდებო.
- მამული ფაიროდ გახბლილი თავლებით მიხტ-
რებოდა.
- ვისე ლაპარაკობ, ბესი, რა მოვიყვდი!
- ვისე ვლაპარაკობ და ჩხუბლიანზე. სხვა ვი-
ნა მუცეს ვაძერკელი შეიღი!
- შენი ჭკუანი შოღი ახლა ვადარია? ახლა
დაიღუბებდა, როგვანც მოამცვლელისაში თარი
არა ჰყავს! — ელაპარაკებოდა მამული და ოთხ
კონს ზღადვი.
- არ ვიცი, რა ვიცი! უკლებლის თავნება, ჭო-
ტი და ჩინიანი იყო. პატარა იყო, მისდ დადილ არ
მასწებდა, ვადარავ და ისევ მატავ დარბო.
- შერე და რა ვადარბებს! ექვსი წელთა მო-
მცხლდოდა და რთი ცოდი რამ არ შემეხვებია. მე-
ტი რაღა ვინდა!

ყველაფერი ეს ძალიან კარავ იციდა ბენარონ-
მა, მაგრამ საიფუნება მამულის ლაპარაკი და
თანდათან მწვიღებდა.
— ან უნდა მიღდებს, რა უნდა მიღდებს, რა
და ის, რომ ჭკუანიწარად იარის შიგნში, — ახლა
უხად წყარად ლაპარაკებდა იგი. — თუ არ შეუძ-
ლია, მოვიღებ და მიზეზმარო, ცოცხა სუქმე? იმის-
თვის ვავთრავსულედ სახლის საქმისგან, რომ იქ
სისუღლებით ჩაიღინოს?
— რა სისუღლებებს ჩაღის, რას ლაპარაკობს —
გავურა მამული.
— რა და იმ დონდუ-ორუნზე რომ აღის, რას
ფურცობს! — მოულოდნელად აყვირა ბენარონი.
— მამულა თავი ეღვარა შეყავდა და გაიცინა.
— შენეღ და ვინახავს ის დონდუ-ორუნი?
— არ მინახავს და არც მინდა ვნახო!
— ამა რას ლაპარაკობ მამ სიღინა იგი, რომ
ახლა არ შეიძლებს?

— აი, წერილი წყარია.
— შერე რა, რომ წერილი წყარია, ხომ არ ვი-
ნახავს! — ვადარია მამული. თან ცოხის ვაწვ-
ბი თუნების დღებლედ დაღო, უხად გამომცხარი
პურებისა უფრავად და გამოღდა. აინახვ ახ-
ლადამომცხარა პურის საიში სტრენულბ ტრი-
ობლებდა.
— ჭერ ნახე და შერე ოლაპარაკე, ახლა რა ვაჩა-
რბის ჩხუბლიანს მართლა სუღელი ხომ არ არის,
რომ იცა ვაწყარის.

— წავლ ჩხუბლიანთან, მაგრამ იმ ჩანდა
დონდუ-ორუნს მაინც ვაწვავ. — ჭოუბლად ვა-
ნიერა ბენარონმა. იმის წარმოდგენაზე, რომ რა-
ღაც საწონელი კედლი იყო, რომელზედაც მისი
შოღი უნდა ასუღოდა, გული უღვიღებდა და გო-
ნებას ჭყარავდა. მამულის ლერისი, აქამდე უფ-
დალერი კარავ ბიგობდა. სასყვედრო არაფერი
ჰქონდა და ახლა, როგორც ცოცათი დამწვიღ-
ებდა, სწორად ახლა უნდა ჩაიღინოს მისმა შოღმა სისუ-
ღელად და ის საწონელი კედლებზე უნდა ავიდეს. წა-
ვი, ჩხუბლიანს ნახავს, მაგრად ერხებდა. კიდევ
მაგრამ იმ დონდუ-ორუნს ახლავს ან გაყავარა-
ბა ძალა არ შეწყვის ის კედლები გახსნა, რომელზე-
დაც მისი ჩხუბლიანის უნდა ავიდეს. მართლა საწო-
ნი რომ არ იყო, წერილსაც არ გამოკვანდინდა.
მართლაც, ჭერ კიდევ არ ვადამრთლათა, ბენა-
რონი რომ ადგა. იგი მესტავისა აღმა აყავა
და ნულა შუღავდა გახს.

კარავ ხის შემდეგ გვა ვადაროთოდა და ბუ-
ქანარო შევიდა. შორს ცინარა მონინდა. მონინგ
ხა უახლავდებოდა, ხან მოსხვევებში იყარებო-
და. და რაც უფრო ოღნად შეიღობდა ტეხიანო, მით
უფრო მატულობდა ჭკობისი ცინარის სიმაღლე
და სიანე, ასევე მატულობდა დალოარისი მისივი.
ნაყოღლანა შეიღინა. უხად საქმიად ინათა.
ბენარონი პურის და ყველს წყაროს წყულს აყო-
ლდებდა. მაგრინ საღამოსიგისი უფროინათა.
მისი ზღადიგერი თავლები დაფრავრა დატევი-
ბი მიხტებდებოდა კაცობისის ამ წაწლას. აქ-
მდ მის წინ შობების ძალზე ღამაში სურათი იმ-

1 ჩხუბლიან — აქლის ევერესის მიხეტი ბერ-
გობის ნამდვილი სახელი.
2 ტერკილი — დასახლებული პუნქტი ყაბარღ-
ბალუჯეთში.
3 დონდუ-ორუნი მეთა ყაბარღ-ბალუჯეთში.

ლებოდა. იგი იმ ადგილს იქცა, სადაც ხეობა ვალდის ყინვარიდან ჩამოვალი ბილიც უტოვებდა.

როდესაც შენარდა, წამოვინა და კვლავ წელს შევინა ვახს.

ჩქარა ვახს საცაღებო და ხეობის ფრინველებს. ზოგჯერ სიმაღლე მეტყვარი იზრდებოდა, მაგრამ სწრაფად მთავრდებოდა. ზუსტად აღვივად სიკვდილი და ცვალებადობა. არც დასრულებდნენ. აღვივად ახლად ახალ ჩხუბლავზე ფრინველად, მუხრანზე თვისი გარეგან მოსაზრებით — ლინჯარბო, მთებში, ზეგნად, მინარეთ, ყველაფერი, ჩაისა და ვაშლიანი ზეგნითა და რაც ყოველთვის მისი ძაღვზემოდ სიამოვნებს იწყებდა, აღვივად და მისივენი დარტყმისაგან ახებენდი.

შემდეგ აღმართი იწყებოდა. ზესარიონმა იცოდა, რომ ეს აღმართი მომატებული და სპეციალური დაშვებული იყო და აუტყვავებდა დასოდა. იგი სახანძრო მონღოლთა და უმნიშვნელო ზვედრა, მინარეთს აუღებდა, ზვეთ უღებდა იგი და იგი, სტეპარტის სამხედროლომ გადასასვლის მოძებნა შეიძლებოდა.

საოკარი სწრაფი იშლებოდა მის შინაპარტინებში — ცხი ატყვავებდა მწვერვალებს და ყინვარს უმეცრობდა. ზღვარულ დასოვაზე გახეფულია. შიშ მონღოლს უღებდა. არც — კანტუანის ყინვარი მოძებნა შეიძლებოდა.

შემდეგ დარქვა ვედიზე მომარტული და ვედილი ხეობითა ვახს, თუ კი მას ვინ დაერქმეოდა — კანტარა, დიდ ლიდობით და ჭებობი დაფარული ყინვარებით. ზესარიონი უკანით ხვედრა, რომელ ქვეზე შეიძლებოდა ფრინველებს, რომელი უხადებოდა იგი და რომელი არ უშუბლებდა.

იგი წელს უხადებდოდა კანტუანის ყინვარს. ზესარიონმა იცოდა, რომ კანტუანის უღებდა ხელი ძალზე რთული და ძალზე მწილი იყო. ვერტალურად ჩამოცხდილი ყინვარის ეკიდლა უფროსი ხარბობით ეცხედრა, ხელს შეუძლია უფროსი წარმოქმნა.

იგი მიდიოდა. მიდიდა დინჯად, აუტყვავებდა. შე ათხვრად ელვად ყინვარებში, შიშა ქვათა თოვლვან უცნურ, არამწიფი თფორ ვერტი ხვედა. არც ეს თფორი არ იყო. ეს მომუტყვი ფერის თოვლი იყო და ვედილით არამწიფი, ზღაპრული იყო. როდესაც გარეშე თოვლით შეუარება საკუთარ თავს — ყინვარებით წელს მიშავალს. — ეცხედრებდა, თოქონს თოქონ იყო და არც თოქონ. თოქონს ღდეს კი არ ზებოდა ვედილით, თოქონს ასე მიდიდა იგი ძალზე დიდ ხანს. არც ეს არ დიდადა ზესარიონს, მაგრამ საკუთარი სიცოცხლე. საკუთარი არსება და სუნთვა, ამაღლებული ფიქრებით მასში უცნურ გრძობებს აღიჭებდნენ — არ თავებდა ეს ვახს, არც არასოდეს გათავებდა, არც ეს ლამაზი მიდიდა შეიცვალდა იღებდა. თუ შეეძლო დიდი, უღებდა იგი მიდიდა და ის, ჰაერად ახლებდა. ჰაერად თუ დიდნი დიდნი და საოცრად დიდი ხანი, რაც ის ზესარიონს, თოქონს მან შეეხებოდა მარადისობა, დანს ბეჯად რომ ასეთ თითოეულ ყინვარს, თითოეულ ზესარს, თითოეულ ნარბოსს.

იგი მიდიდა. მიდიდა დინჯად, აუტყვავებდა. სრლებოდა არ უმნიშვნელი. შიშ არც ვაგოთბული ჰაერი მოქმედებდა და არც ხანგრძლივი სიარული. ხელს შიშობს, ყინვარების და უღებდა სრლებლობის ცოდნა სრულიად უხეობიანა ზდედის ვახს.

იგი მიდიდა და გულის სიღრმეზე დასული აღტაცებით შესეკვრება ვედილით, რასაც კი მისი ლედინური თავებით მიხედებოდა. მან ბიხევი კან არ უშობის ყოველთვის. მან თოქონს მომეზრებად უნდა ჰქონებოდა ყინვარებით, თოვლი, მთები, ნარბოსები, სახეობა ვახს. მაგრამ არა ვედილით, ეს მისი სიცოცხლის ნაწილი იყო. თუ

თოქონს იყო ყოველთვის ამის ნაწილი და ამ სიღებდის გაგრძელება. მან თუ ასე არ იყო, სხვა არა შეიძლებოდა ვაძგინებოდა ის უცნური და ძლიერი გრძობებით, რასაც აღვი ვანიცებოდა. რამ შეიქმნა ყოველთვის და ეს სიღებდა, რომელსაც სახეობის უცნურად და ეს სიღებდა, რომელსაც სახეობის უზომიერად ერწმუნა ადამიანს არსებასა რომის, რაც იმ და როგორ ჩარჩომილა ვახსების ეს უსუნდრო ათასწლეული ცალგან ზოგჯერ მისი სიღებდა. — ეს იგი მზე, რომელიც ასეთი მწველია და ამასთან სრლებლობა ვერ აღნიშნავს არც ერთად. ამ ამასთან საოცრად მოუვლენია შეიქმნა ვედილით — ზესარიონს შესეკვრება შეიქმნა შიშის მოქალაქე ყინვარს და უცნური ფიქრებით უფლებობა — აქ, შიშებით თოვლის და შიშებით ყინვარის სამეფოში ადამიანი ასეთი იშვიათი სტეპარტი, მანან, როდესაც სწორედ აქ, ადგილებში შეიძლება ადამიანის სწრაფი გაგება და ადამიანის შინაგანი სახეობის სიღებდის და სინდისის სრულიად ჩაწყობა, სწორედ აქ, ამ ადგილებში ყოველთვის შეიძლება გაერკვია, რა ლამაზი და სურათული იქნება იქნა ადამიანის ფიქრები, როდესაც ის უცვლელდორი საზღვარსაგან დამარტულია, ან სახანძროს იშვლება...

ზესარიონს აინდობდა უხადებდოდა კანტუანის უღებდას იშვლება უღებდა ვერცხლად. სულ ცოცხად და შეიძლება უცხი შეიძლება დამებო. იქ უკვე ახლოს იყო ადამიანს საზღვრული. უნდა ეს მაღალის იმ საზღვრულზე იქნება დამე კლავ ქვევით. ჰატარა ქობს ვაგობის, რომელიც სწორედ ამისთვის არსა შეიქმნება. ზესარიონს გრძობდა, რომ არ შეიძლო წინადადებოდა შინაგან ხანობს და ერთხელ კიდევ არ შეიძლო თვალ — ამ ადგილებსოვის უხადებდის და დილით ღერე, შიშს ამისთვის. შეიძლება ამიტიმ, მაიწინა თუ არა ქობს, ზურგანით შეტანს, იმე ვაძგინება, რა შიშს უყარსენელი სხებების თავისებობა ექველი დამტყვარიყო. — ლებურს ხანჯად, სანარტის ქოში მუჟო ჩხუბლანს უხადებდის მონგოლთა თავებით დაფრეჯდა — მის წინ მამა იდგა. პირველი დანჯევა სისარულმა შეიძლება და ჩხუბლიანი მამა ვაძგინება. შენდებ შეეფოდა — რა უნდა მამა ვაძგინება, რატომ მოდივარ? — მან არაფერი მხოლოდ? — არა, რა უნდა მიმხდარიყო? — კითხვა დატყვავდა მამა.

ჩხუბლიანს აღარ უთქვამს, მან რამ მოვიყვანა ამ სიშორეთი. ამიტომ, რომ შეტყო ვანარტული იყო უხადებდა.

— წამოდი, ითახში შევიდები, — მან თანხმობის აღარ დაუდებია, ზურგანითა მათობრივად და წინ გაუფლდა. ჩხუბლიანს ზურგს უცხედდა მისი ადგილებით ვანარტული მჭრავა.

ითახში საიმილ გრილია, ჩხუბლიანს მაგიდად სკამი მიუდგოდა, მეორე სკამზე ზურგანით დადო, მჭრეპობილი კოლეინზე ჩამოყდა. შენდებ შეიძლება, მჭრეპობილი ვახსი ვადრად სახეობიანი იღვინო. თავებით კვლავ ზედსდებდა ჰქონდა, ზურგად ისეთი, როგორც სუნთქვის და ვახსებლობით. უცხედრება დღობილი ჩამოყვარდა.

— ხომ არ ახანჯებდები? — მან სწორედ მაგისთვის ჩამოყვანიდა სვანეთიდან. ცოტა ხანს შემდეგ ჩხუბლიანი წამოვინა.

მამან შეიძლება.

— ვიფიქრებ, რამეს მოვიყვანე სახადლობდნარ.

— გრძობა ზურგად ჩემზე!

ჩხუბლიანი ცივად ჯდავდა.

— კანტუანზე ვაძგინებდი? — როგორც იქნა დაარული ხანგრძლივი დღობილი ჩხუბლიანს.

— მან, ჩანტუანზე ვაძგინებდი!

ისეთი ხანს ჰქონდა, აღარ იცოდა სად დამაშუღებული ნეტად, მან მოვიყვანა, ან რაზე ბრაზობს და სახედვათქმული მამასმელოდ შურაბის ქურდიო

ხაზე წანარტული სავსებით იქცა მამის წინაშე. შემდეგ დღობილი მამას დაარული.

— ერთი მივიჩნის, შენ არ ვიცი აქ უღებდები და შენ მივბეძვი. შენ რაღა მოვიყვანე? ცოცხად ვაძგინება მამა არჩინა? თუ შიშა მოვიყვანა? რა სახეობა არ მჭრავოდა, უცხედრად ხანობსა და იცოცხლე. საპუროს არ მჭრავოდა.

სამხედრო დასაწყისზე დაფრეჯებული, მან ჩხუბლიანი ახანჯდა მან წინაშე, ხანა აქ უხადებდა, მანარტული მერე და მოცხად, ისეთი რა ჩივიდნა, ან ამ სიშორეთს რამ მოვიყვანა.

კანჯა ზმის დღობის გამოცემა წინადადებოდა: — მე ხომ არაფერი ვაძგინებდი, ასე რატომ მუდამაჩნებდი?

— არ ვიცი, არ ვიცი, შენ თუ არ ვაძგინებოდა, მან მე ვაძგინებოდა, ან შენ მატარა მან ვედილი! — რომ ვახსებოდა, მანდაცმაინი აქ ვედილი იყო მთლიან უღებდა, სწრაფად დაუტყვავა: — ახანაძი, რა შეიქმნა!

ჩხუბლიანს წერილი ვამორთავდა ფრინველად ვახს.

გამომდებლად მისტერებოდნენ მამის ზედსდებოდა თავებით. ერთი ნაკლებ არ შეიძლებოდა მშისა და ჰატარებან ვარტული ხანჯე, მისი ჩხუბლიანი მონგოლი სახეზე. მხოლოდ უხადებდის თავებით მომართებდნენ წელს, დავკვირვებ კითხულობდნენ ვედიც კითხლობსურებას წერილი.

წერილის კითხვას რომ შიშის, მამას უხადეს: — წამოდი, ჩემს უფროსთან მოვიყვანე.

ზესარიონს ვაძგინებდა წამოვინა. დარტყვანი ვაძგინებდა ჩხუბლიანი წერილით ვამორთებოდა კარგი ფრინველი შეიქ.

— შეიძლება? — მომარტული. აა, მამა, შენ ხანი? — ეს მამაჩემი, ეს ჩვენი უფროსი. — ძალან სასიამოვნოა, ძალან სასიამოვნო. დაბარტყვარა.

ზესარიონს ცოცხად ვაძგინება. ადამიანობის სხვა აღჩებებთან ეკიდლა ჩხუბლიანი და კითხულობსი უღებდა დასაწყისით მიწინდა.

— როდის ჩამობარტყვარა? — ღდეს.

— მამაჩემი კანტუანის უღებდას უღებდა ვედილი! — ჩხუბლიანის ხანში საიამოვნო იგრძობოდა.

— მე ვიცი, რომ მამაშინი კარგი მთასმელოდა. მის ხანში ასეთი ვაძგინებდა ვამორთებდა უნდა ჩამოვინა.

ზესარიონს ყოველთვის ახანჯდა ქების მომწინა. ჩხუბლიანს იცოდა ეს და დროულად შეიქმნოდა ხანება:

— მამაჩემის წერილი მიუწერილი, მიმართა ჩამოვინა.

— ჩარა, რას წერიწ?

— ჩხუბ, რომ მისი შვილი ვაძგინა, რომ დღობილით შეიქვარებოდა მამაც და მის მხედრებელს!

უფროსმა ვაძგინა.

— წერილობის წერა ადვილია. წაკითხვა და დარტყვა უფრო ადვილი. მთავარის არსის. სინამდვილოდ როგორ არსის სჯეზე.

— ლედა, ლეგი სიამაოდ მინდა ვაძგინო.

უფროსმა დარტყვებით შეიძლება.

— მთლიან, ასე მოვიფიქრე. მანჯანს მოვიკვებო, ტრატკულინა ადგილან კანჯავა ხანს დღობილით მოხლოდა. დასაწყისით და შეიძლება ვალასარტული თვენი შეიღოს ავკარგავინაზე. ერთი მინდა დავუშვავო და ვაძგინავო რაღა მისი დამარტყვებდა, მაგრამ ვინცდა ზურგად, არც მისი დამარტყვებით მოხლოდა მთელი სინამდვილი. აღვი მამა ნახე და დაწარტყვებული მთელი ვედილაპარკო.

(დასასრული მუხრები)

მიმდინარე

გორგი ლუინძის სახელზე მე პირველად ზაქვშიაში ჩემს სოფელში — ჟნეუთაში (გურია) გავიფიქრე. 1918 წლის ზაფხულს იყო. მივიჩინებდი საღამოს უფროსები ვიდრე მღვდლებს იმსვენ და საუბრობდნენ მწერლობაზე, თაბატზე. რამდენადაც ახლა მაგონდება, საუბარი ეხებოდა ი. გედევანიშვილის ბიესს „მსხვერპლს“. ორი დღით ადრე, ადგილობრივმა სენსისპოვერეთმა წრემ იქორწინა მუერებელს „მსხვერპლი“ აჩვენა. თანამოსაუბრეთა შორის იყვნენ თავის დროისათვის ძალზე განათლებული, საკმაოდ აკრებო ბიბლიოთეკის მქონე კაცი — ილიკანდრე ვასხვაძე; მისი დები — ნადია და ლოზა, რომლებიც იმავეად მტკვართში გეზობდნენ მასწავლებლად, მამარნი ყარაბანი; სპარსეთის დროინდელ სოფელ დაბრუნებულ, დღეგრძობის მამა — პლტონ შვილიძეობაძე; ჩემს სოფელში ჩამოსული, ტყვეობიდან დაბრუნებული ჩემი ძმა, ვანო გარსევანიშვილი, იმავეად მტკვართის სკოლის მასწავლებელი; იმავე იყვნენ ჩემი სახლის კაცები და მეზობლები — ელისე და სევერიან ხელმეპები.

მე პირველად სწორედ აქ გავიფიქრე გორგი ლუინძის სახელი. ვანი გარსევანიშვილმა და მისმა მეუღლემ ნადია ვასხვაძემ ახლავაზრდა პოეტის შემოქმედების მაღალი შეფასება მისცეს.

1922 წელს, კლასიკური გიმნაზიის მოსწავლემ პირველად ენახე გაზეთი „პატრიოტი“, რომლის რედაქტორიც და გამომცემელიც გორგი ლუინძე იყო.

გორგი ლუინძის პირადი მაშინ შევეცდი და გავცინე, როდესაც იგი საქართველოს ლიტერატურული მუზეუმის დირექტორი იყო; ჩვენი ნაცნობობა შემდგომში, მეგობრობად გადაიქცა და დღემდე შეწყვეტილა. იმავე ხანებში გორგიის ენახელები მეტეხის ხელტეხვის მუზეუმში. მაშინ მე იქ უფროსი მენეჯერი მუშავის თანამდებობაზე ვმუშაობდი და ნიკო ფრისმანაშვილის ექსპანიზაციის გამზა-

დები. იმ ხანებში მომეცა საშუალება მიმეხმინა ლუინძის მუხებულუბნი მხატვრობაზე, და ერთობ დიროს მანაშვილებზე.

კ. ლუინძის დიდი დაინტერესებულები იყო ფრისმანაშვილის შემოქმედებით (საბავა შორის, 1938 წელს გამოცემულ კატალოგში დაიბედა მისი მეტად საინტერესო წერილიც); გორგიმ ჩემგან ისიც იცოდა, რომ მხატვრის ცხოვრებაზე და შემოქმედებაზე მეც ვმუშაობდი ჟერ კიდე 1930 წლიდან.

კ. ლუინძის კიდევ ერთხელ შევეცი სამშობლო იმის წინა წლებში, ოსტებ თბილელ-საყავის კარის ეკლესიისა და სასახლის ნანგრევების ერთიან შემდეგ (მაშინ ჩემთან არათად მეგლის აზოვზე ვმუშაობდი მხატვარი არქიტექტორი ვ. წილოსანი).

იმის შემდეგ წლებში ლუინძისისტიკმატურად მტკვარში, აჭარაში საუბარი მქონია მისთან კართულ მხატვრობაზე, კერძოდ, კართული წიგნის მხატვრობის საწერესმა და თავისებებებზე. პირადად მე ლუინძისისგან დიდად ვარ დავალებული: მან გამაყენა ძალზე საინტერესო მასალა, რომლებიც რუმინეთიდან ჩამოიტანა.

გორგი ლუინძე იყო ქართული მხატვრობის ერთ-ერთი დიდი მომადე და მისი უპირატესი ქომადე, მისი პატრიოტი.

ამ მოგონებებში მინდა აღვადგინო ერთი საინტერესო ეპიზოდი, რომლის უშუალო მიზეზი მე ვიყავი. ეს იყო

1963 წლის შემოდგომის ერთ საღამოს. პოეტს შევეხვე ვაკეში, ქუჩავანის პრისბიტერზე, ეურნალ-გაზეთების იმ კოლოსთან, რომელიც სამართლებრივ ინსტიტუტის მოპირდაპირე მხარეზე დგას.

პოეტმა საღამოს ვახუთები იცოდა, შემდეგ ვაყის პარკსაცენ წყადით. მან დაამსწრო და მხატვრობაზე ჩამოაკლა სიტყვა. მაშინ მე შეთვალე ენახე ჟერ კიდევ საყვებით უფრონი მხატვრის ნამუშევრები.

შემეცინა დავიქეთი მეორე დღისათვის. მეორე დღეს ვეფარ შევეხვედი ერთ-ერთს და სპექცი თითქმის დღეგრეყება მიეცა, მაგრამ პოეტი, როცა კი დაშინადა, უსათუოდ შემეხსენებოდა: — მამ ხედა და ბაღხაზა მხას უხმენს? უსათუოდ უნდა ენახო, უსათუოდ.

მაგრამ ხან რა გვიმოხდა ხელს და ხან რა.

სწორედ იმ ხანებში საქართველოს მხატვართა კავშირმა დადგინებულა გამოიგანა საქართველოს სურათების გალერეაში მოეყენა მიხელო ვინაშე-მევილის ნაწარმოებთა გამოფენა.

გამოფენა გახსნა 1964 წლის ივლისში. ლუინძის შთაბეჭდილებათა წიგნში ჩაწერა: „გაუშარქის დიდი ახალი მხატვრის გარდაცვალების თოგონებას. ვახაბეზული გორგი ლუინძე. 26-VII-1964 წ.“

ამ ჩანაწერის ვაცეთიდან ორი

დღის შემდეგ, ვიფიქრე მე შევეხვი სურათების გალერეის წინ. ენახე მუხებულები; ის გალერეისკენ წაყვანილი, ხელი მკლავში ჩამაძლია და დარბაზისაკენ გამაძრა. იგი კი არ დალარაობდა და, ბოჭორბანდა, ხანდაზნ მისი კონხი ხმა წაწაწაბუნებდა და სურათებსა დადილობდა.

ერთიერ ტყმა შევიტყა ხელი წამაყვინთა ვაილიშვილის ქრამ სურათმა და თქვა:

— კაცო, საოცარია, ეს მხატვარი ჩემს სულში იქცა, თუ რაღა ნაქმე! ის ხომ ჩემი „ოულა“...“

შემდგომში ეს სურათი და კიდევ ერთი სხვა, მხატვარმა პოეტს საჩუქრად მირათა მისი ობიექტი დღეს.

კ. ლუინძე საერთოდ აღფრთოვანებული იყო მხატვარ ვარდენიშვილის შემოქმედებით. განსაკუთრებით მისი შთაბეჭდილება მოახდინა ძალზე გარდნიშვილის იმ ერთმა კომპოზიციამ, რომელიც მხატვარმა ლუინძის „ანტირისოსი“ მიხედვით შეასრულა. ამ კომპოზიციის „ელდა“ ეწოდებოდა. გორგიის თავის მოზიზრობამ დიდად ცრუნებდა და სიყვარული ვეფარებოდა აქვს ვაცეთებულული და მხატვარსამ და ასაქმტკმა გამოგვაჯცა მისი სახე.

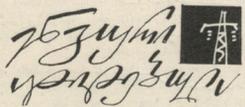
1964 წლის დეკემბერში ლიტერატურათმცოდნეობის დოქტორმა ანბერკი ვახაბეზულემ, მხატვარი ვარდენიშვილი და ვეფარის მხატვრობაზე თავის ვაგონებში, რომელსაც საღამოს ჩემთან პოეტი გორგი ლუინძემ იქნებდა და მას თემატიკა საუბარი სურს.

იმ საღამოს ვეფარ კვლავ ორადიკული ლარაობდა მხატვრის შემოქმედებაზე. შემდეგ მას ექსპრობრტი მიუღწევია:

იქნეს ჭიჭიში არ ვიდგეს ოქრო, და ბრწყინვალეობის მიანც ვახაბე, მე ვიცი, ოქრო შენი სულსა მხოლოდ შენს სურათებს ვადავარე. პოეტის თანხმობის მე ვაიანებულ-ვესქმენდი იგი ნაილად წარმოგვედგინა მხატვრის და მიიღეს მის შემოქმედებას.

შალვა კახახანაძე

აკაკი გომეზანი

ენგურა ადიდებულა...
თვენი შეილია, მიფიქ, და რაც ჩვენს ქვედაზე თოვლია, რატომ არ ადიდებოდა!

ენგურა ადიდებულა, ადიდებულა წაშითა...
სინათლე კაცმა მოსაძვალა, შერცხება და სხვა გზით წავიღე..

ახსოვს შოთა და ახსოვს თამარი, კახთა თაობარი დარბაზობარი...
მიფიქს ხიცოცხლე იყო შოთარი, დიდად პირქუდი და დანილობდა.

ახსოვს მამულის დღეგრამა და დარბი, შიხის სადიდებულად აწვდილი ეკანი და სახეიმო სუფარზე მჭადარი ახვარასხმული, დადილი კაცი.

კვლავ ზეიმზეც, არ დანილობდა, ახარებდა სხვას და ხარობს თოვლად, —
წელიში სწორადება დარბაზობარად, მხოლოდ საქართველოს თოფარი თამადა.

შინ დაბრუნდები, დარცეც ზარია, დია დახვდება ყოველთვის კარია...
ფედაქმეზარე არ იყო არადად, შენს ფეხებზე მიწა ახეთი მაყარია.

ზოგის მიმოსვლა არცის არცია, ცხოვრების ვახე შეენც არ დაიხეცა! —
შინ დაბრუნება უფრო კარგია, თუ საჩუქრად მოგაქვს რამია.

შშობელს უნაბლო ნობათიც ხილდაც, მტრეციც ივარცხს და დავაშუენებს...
მაგრამ მოხვედრე სახელზე ვიფიქრებს...
ეგრას მიუტანს საჩუქრად შენებს.

რეხსე თუ არა...

1918 წლის 11 თებერვალი
1918-1919 წლები

სომხეთის შესწავლას მოსურებებს, თუმანიანის პოემები (მაგალიად, მისი „ანუშო“) უფრო ბევრს იტყობს თანამედროვე სომხეთსა და მის ცხოვრებაზე, ვიდრე სპეციალურ გამოკვლევათა სქელო ტომები“.

ამრიგად, პოეტი იყო თავისი ხალხის შესანიშნავი მემკვიდრე.

ივანეს თუმანიანი, პოეტურ შემოქმედებასთან ერთად, ეწეოდა დაუცხრომელ სპოზადიტირებ სემინარიასაც. იგი გატაცებული იწყოდა, რააც განმეტაცებინათ ძმობა და მეგობრობა ამერიკაცია-სის ხალხებს შორის. პოეტი აღტაცებით შეეგება სოციალისტურ რევოლუციას; იგი ერთი პირველი-თავანი მიესალმა სამშობლო მოაგრეობას და ასევე სტრუქონებში დაახასიათა იგი: „ეს არის შავრობი, რომლის ღერებზე ჩვენ ვხედავთ ნაშვალსა და ჩაქვს — მუშებისა და ვლენების შრომის სიმბოლო, ეს არის მოაგრობა, რომელსაც მოქვს მეგობრობა, შვილობიანი ცხოვრება, თავისუფალი შრომა და არა იმები და გადატაცება“.

ივანეს თუმანიანმა აგრეთვე გულწრფელი სიყვარულით აღსავსე ლექსი თუ წერილი მიძღვნა საქართველოს. ქართველ ხალხზე იგი წერდა, რომ მისთვის მუდამ და ყველგან დამახასიათებელია სწრეული ბუნება, სულის პატივისცემა, ბუნებრივი სიმრედე, თავისუფლების და სიბნელის სიყვარული... თუმანიანი იყვე დასძინდა, რომ ეს არის საუფრედო და წაურო ქართველი პოეტისი სიძლიერისა წარსულზე, აწმუროც და მომავალზე.

ივანეს თუმანიანი ჩვენს სპოზადიტირებ ცხოვრებას უკიდო მოვლენას ატყობდა იბტირებით ადვილად იფაქურეს ეს აქტიური ემპირეობა. 1918 წელს, 25 აპრილს, ქართველ სპოზადიტირებ დასტრუქონებულ იფაქურეს ჩამოხრეხნებულ ნ. ბაჩიაშვილის ნეშტის წინ. იმ დღეს ტიტუბში წარმოიტვის ილია ჭკაჭკაძე, აკოა წერეთელი, ვარკეთილი. იმავე დღეს ზღა წარსის წინაშე პირველად წარსვდა მითითების წლის თუმანიანი და აპირითებული მითი წაიბისა ბარათაშვილის სივნიანში მიძინელი ლექსი:

მა, საქართველო მგლოურავ, ნეგუშო შენდა! ვეცაქვი სახე რა მიეცი ახელი სვედას, პოეტის ფირელი თვალებს ცრემლით ისვევს...
მეღლი ტყილი განგიალა? შეგანა ისევე! ვესვლებო!

და შენც, მგისონი, დაღაღებე გირს ბავთი, ტანველი ჯული სიღბსქირის ნეშტო დაგეტბი, მოგეღ შევილითი სპარაირან სამარტების: სასუფლოლი დღეშეკიბორის სპარაირანსი...!

ივანეს თუმანიანს გულთან ახლოს მაქირად ყველაფერი, რაც ჩვენს კულტურა და მის მოღვაწეებს შეუბინებდა. რაცა მან ვერა-ფრადობს ადამოცილობა გაიკო, რამდენჯერმე მიანსულებო პოეტი. ვერა-ფრადობს გარდაცვალებითი დასტრუქონებულა თუმანიანმა სომხეთი ერის სახელით, ემბარონინდენ გამოწავანა ბავთში: „ამ ტრაგიკულ დროს შწრობელთა ხალხმა ღრმად იგრძინა დიდი ადამიანის, უნი-ტყილისა და უხალხო პოეტის ვერა-ფრადობა და-კარგა. გულწრფელი სიმამარს მოვახსენებ ქართველ ხალხს“.

გულწრფელი სიყვარულითა აღსავსე ივ. თუმანიანის წერილები, რომლებიც მას გაუტყავინა და-

ვით კლიდაშვილის, იაკობ ნიკოლაძის, ილია ნიკაშვილისა და სხვა ქართველი მოღვაწეობისათვის. ქართული პოეტისი დღისათვის მიძინებულ წერილში თუმანიანი წერდა:

„ჩემთვის ისევე ძვირფასია საქართველო და დიდებული ქართველი ხალხი, როგორც ეს ადამიანი. რომელსაც მისი სულის მატარებელი და გამომაბტვლენი არიან.“

ქართველი კაცო პოეტი, ხოლო ქართველი პოეტი ირგერ პოეტი“.

1919 წელს ივ. თუმანიანმა ტ. ტაბიძის სიბნელში წაიკითხა ლექსი „საქართველოს პოეტები“. პოეტს ქართველი და სომხე ხალხების უბიტირება-ახლოების ერთ-ერთი გზად მხატვრული სიტყვა მიაჩნდა. ამ სფეროში პოეტისა იგი უდიდეს როლს ანიჭებდა:

ღე, ჩვენი ლექსის ნახ ცისატყველა მისოს ვერავითა სისინი მტრული, ღე, ჩვენი ლექსი მუდამს ყველას, ბედნიერებით ვაღაზარტული.

ვის შეუძლია, რომ გადავიფიქრო, ჩვენს სულში ეცხლო არ იქნეს განს, ღე, იგრძინა ყველამ რომ საქართველო არის მგოსანთა წინადა ქვეყანა.

1918 წელს ივანეს თუმანიანმა გამოაქვეყნა წერილი „დედარტვლბო საქართველ ხალხს“, რომელში აღნიშნა, „მშობო საქართველო, ჩვენი მრავალსურფორონი მშობო, მუდამ თავისუფლების მოაგრეობა და კოლონიზაბო, თუ ლიტერატურა-სა სულის გეშმარება ანატიკა, პოეტი კი ამ სულის გამომაბტვლელი, მანამ მე თუმანიან მომაქვს სომხების სული, როგორც მაღალი და კეთილშობილი რამ, რაც ხალხს და ადამიანს შეიძლება ჰქონდეს“.

სიყვარულს მუდამ სიყვარულითვე პასუხობენ. ივ. თუმანიანი არასშდის მკობელთა უტრადებმა და პატივისცემა ქართველი სპოზადიტირების მხრივ. თუმანიანის სახელი მუდამ დიდებო მოღვაწეობა იყო ჩვენს ხალხში. ამის მიზეზი, პირველ რიგში, მისი შესანიშნავი პოეტია და ამისთან მისი კეთილშობილი პირსვენაც, სიკეთით აღსავსე ბუნე!

ივანეს თუმანიანი გარდაცვალა 1928 წელს. მაგრამ სიყვარულით ვერა-ფრადობს იყო ჩვენი, რომელსაც ახრეხნებდა მის სულს და მის პირსვენებას.

მუდამ უღრმესი სიყვარულით იხსენებო ი. თუმანიანს იოსებ გრიშაშვილი, რომელსაც მისი წარწერებიც შესანიშნავად ათრგანა ქართველ ენაზე. ივანეს ახლო მეგობრები იყვნენ ტ. ტაბიძე, ბ. აბაშვილი, ივ. ემბარონი, ი. იმედოშვილი და სხვები. ივ. თუმანიანი, როგორც პოეტი და ხალხთა ძმობის მომღვაწელი, ცოცხლებდ ემბარონმა დღევანდელი დღეს; მისი პოეტია დიდებულ უწყისი ხელს საჭიროთა კუბარის ხალხთა მეგობრობის განმტყიების ნაქვე!

ამიტომაც, რომ დღეს, ქართველი ხალხი, მძიმე ხალხებთან ერთად, ზეპირთ აღნიშნავს სომხეთ ხალხის დიდი შეუღის — ივანეს თუმანიანის დაბადებინდ 100 წლის იუბილზე.

სოსელო აპრაშვილი

საქართველოს კავშირები

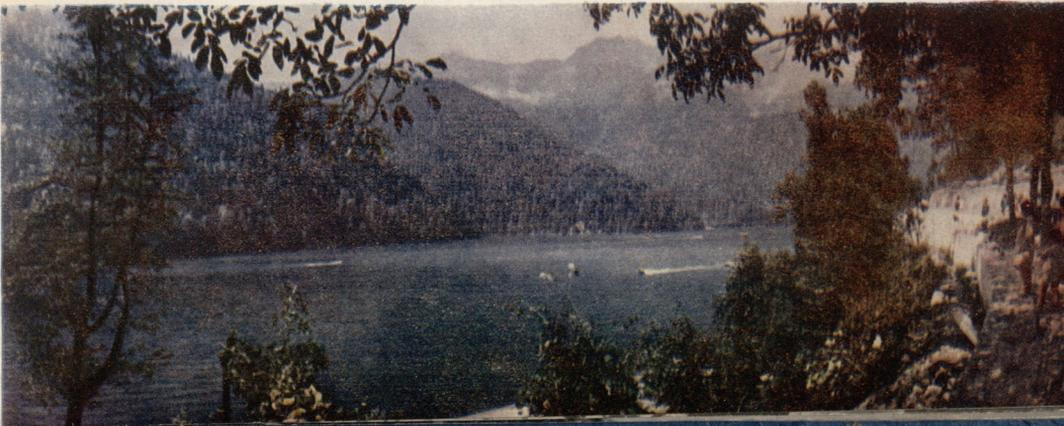
საერთაშორისო
შინა-გარეკავშირების

ცისფერი ტბა

ფოტო გ. სვირიანიანი

რიწა

საქართველოს
საბჭოთაო სოციალისტური
რესპუბლიკის

ჩვენი პარკიანი

საქართველოს მეჩაიეები წელს 215.000 ტონა ჩაის ფოთლისათვის იბრძვიან. პლანტაციებში თავადებულნი შრომაა გაჩაღებული. ყველგან, საითაც გაიხედავთ, ჩაისქულიანი მკრეფავები შესხვიან ბუჩქებს. მიმღებ პუნქტებში ალიონიდან გვიან საღამომდე უწყვეტ ნაკადად მოედინება ჩაის დუყებით პირთამდე სავსე გორბები და ქალოები.

ჩაის ფოთლის კრეფის ამ ცხარე დღებში, როცა ჩვენი მკრეფავები აღებული ვალდებულების პირადად შესრულებისათვის იბრძვიან, უფროა „დროშის“ ფიგურისათვის მონაწილეობა უწყვეტ ეწვია და ფორზე აღბეჭდა სახელოვანი მეჩაიეების შრომითი საქმიანობა.

მეჩაიე
ბიჭვინთაძე

მან გულმოდგინედ მოუარა პლანტაციას. უოველდლორ გეგმებს დიდი ბადაქარბე-ბით ასრულებს (სურათი 2).
 მოწინავე მეჩაიე ვენერა ჩარქსელიანი (სოფ. ბაზვი, შახარაძის რაიონი) (სურათი 3).
 ლიხაურის (შახარაძის რაიონი) ლენინის სახელობის კოლმეურნეობის მეჩაიეები — ზ. კინკარაძე, შ. ვასაძე, ც. გირკელიძე (სურათი 4).
 ჩაის საქრეფი მანქანა ინჯირის ჩაის საბ-ქოთა მეურნეობაში (სურათი 5).
 ქ. შახარაძე ჩაის № 1 ფაბრიკის მოწინა-ვე მუშა ნუნუ თავაძე (სურათი 6).

ფოტო მ. კვიციანი

ქობულეთის რაიონის სოფელ ქარქუთის კოლმეურნეობაში უველა იცნობს მოწინა-ვე მეჩაიეებს დედა-შვილ ბურაე და შერი უორანიებს. არახელსაქრელი კლიმატურა პირობების მიუხედავად, მათ წელსაც ისახედეს თავი და უოველდლორად 150-200 კოლოგრამ ჩაის ფოთოლს აბარებენ მიიღებ პუნქტს. (სურ 1).
 ჩაის ფოთლის კრეფაში წელს ბათუმის რაიონის სოფელ ახალშენის კალინინის სა-ხელობის კოლმეურნეობის ახალგაზრდა მეჩაიემ სოფიო ბერიძემაც ისახელა თავი.

ეროვნული
ავტომობილთა

იკალთოს მისადგომებთან.

ფოტო ნანთიძისა.

ქართული განმანათლებლები გვიგებათ

მწიგნობლის უფროსმა მუსიკ დოკტორმა იოანე ქარბის ერთგვი ინიკა. იგი გულმოდგინედ ესაუბრებოდა გარემოებებზე მუშებს. ახლანდელი გვიანდელი კვალი უნდა აღვნიშნავთ. დროდადრო თავს აქნებდნენ, უველადი განცხადებები.

„თქვენს შინ იმყოფებოდეს, ისე შეგებია აქართველებს“ — გაიფიქრა დოკტორმა და ითარისიანად გახსენა.

— სასიამოვნო ამბავი უნდა გაცნობოთ, ბატონო იოანე! — დაიწყო დოკტორმა, — ეს-ესი კონკრეტული დასკვნა, თქვენ გაითხოვს. ზღვ ჩვენი-დას ტურნად ჩამოიღან თქვენი სამართლის გრძელ დეტორი და იკონობიერი მარტივად კარგები.

ახალგაზრდა ინჟინერი იოანე ჩიხლაძის არ გაყვრებია მისი ნათქვამი. საბჭოთა კავშირის გრძელ პირველად რომ ჩამოხედოდა წრეგარეშობა, რომელიც ვინცის დასაქმებულად ხელ ცოცხალი, ათას სამსახურისგან მათს იყო და მორჩილები. ქარბისა, რომელიც ტრიალებს ქრებულში მთავარ, მისი ამ საბჭოთა კავშირში შენდებოდა, მათს ერთ-ერთი მთავარი საზრუნავი იყო. მთავრების, რომ ასეთი საჭიროების ქვეყნისთვის ვინცის დაიკვირებოდა მთელს აფრიკაში. ითარი მხოლოდ იმან შეუღებოდა, რომ ამ ორიოდ დღის წინ თვითონ ელაპარაკა დემკარის ტელეფონით და მას სიტყვა-სიტყვა დასდებოდა წრეგარეშობა ჩამოსვლაზე. რა უნდა მომხდარიყო ამ ორ დღეში?

საქმე ის იყო, რომ ამ ხანად გვიანდელ რესპუბლიკის პრეზიდენტმა სკეულ ტურმე ალფონსო ურდუნიას განცხადება იქნა მთავრების, ქარბისა მამდლანე მისი 28 თებერვალს გამოუშვებეს პირველ პროდუქციას, თუმცა ვეგობი ამ მხოლოდ წლის ბოლოს უნდა დაიწყო პროდუქციის გამოშვება. 28 თებერვლამდე ეს ხელ შეუწყობდა იც არ იყო დარჩენილი. უღისის ჩამოსვლის მიზეზიც ეს იყო — უნდა დაეჩქარებინათ საქმე.

— რაც ეს ჩვენი იქნება დამკვიდრებული. უველადის გავაცოთებო — ასეთი იყო ითარის პასუხი. ეთის დამკვიდრებული დაბრუნდა კონკრეტო.

ითარი საკონტრელს მიეცა. თითქმის წელწინანდელი იყო, რაც იგი გვიგენში ჩამოვიდა, ხის დამამუშავებელი უღებეს ქარბისის სამონტაჟო სამუშაოების ხელმძღვანელობა მიანდეს და

უკვე იმდენი სიმწიფეების ვადალაზე. მოუხდა, ჩამდენას; ალბათ, ჩვეულებრივ პირობებში, მთელი სიცხადის ნაწინააღმდეგ ვერ შეიძლებოდა.

თავდათვა ამა სიმწიფეებისა ხის ტრიალებს ქარბისს ვადალაზეების გამკვიდრების უქონლობა იყო. ამ ქარბისს უფალადი მთავარი მერქანი ჰქონდა, ადრე აქ მარჯვნივ იდგნენ და საქმეს სთავიძენ, მთავრამ სიჭარბისა და სიადისთვის მხოლოდ ხელში-საქმედო და იოლად დასამუშავებელ ქარბისს იყენებდნენ, ხოლო მთავარი ქარბისს და მუშაობების პრაქტიკა მერტად ღარიბი იყო. ქარბეულ ინჟინერს უველადის ოთავრად დაქვეა უხდებოდა.

თავი მუშეხელობის პროცესში ჩიხლაძის უხდებოდა საშუალებები პროცესის კორექტირება და ქარბისის ტექნოლოგიური ხაზის შეცვლა. მაღელ იმდენი უხეზარება დაგროვდა, რომ ამდენიველი ვადალენ დაამუშავებოდა სამ პროცესის ავტორი პარტიანი, რომლის ჩამოსვლის დღე-ღამეც ეთონდად კონკრეტო.

ამასთან ითარის ძალიან აღაზნებდნენ ფრანკულ ექსპერტებიც. ისინი იქნეს გამოიქვამდნენ, რომ ეს ქარბის-ვადალენი ოდენივე შეუძლებელი იყო. საპროექტო სიმძლავრის ჩვენივეს. ბუტერი-ბუტერი, ამ სიმძლავრის ერთი მესამედი ნაწილი უქნისოთ, წინასწარმეტყველებდნენ ისინი.

და, ახლ, ახლ ვითარებებში ქარბისა მხოლოდ ერთი უნდა ამუშავებულიყო. ასეთი იყო დეტორების ობიექტი.

მეორე დღეს ჩამოსვლილ შეყრბისა მემონტაჟები, მათ შორის თავისი ახალი მეგობრებიც: ერა ნეპარო, სეპე და ტუბელები ადელსანდრე, და მოკლედი უღისა მათ თავისი გახატვიარი.

— ნურადერს იდარდებო, — თქვა ნეპარომ, — ჩვენ ვველადის გავაცოთებო, რასაც ეს მოგეცოთხო.

ითარი დღე და ღამე ქარბისის საქმეებში ტრიალებდა, იქვე იმდენად, გვიანდელი მუშები გაიცეცებო იქნედნენ თავებს:

— ბატონო ითარის ღობის მუშეხეობისა და ბუტეზობის მიმოიხედა აქვს თავადუბელი მუშაობაში უდებ გაიხიზნა დრომ. და აი, დღეც დღეც, როცა სახეგარეშეული მუშეხეობი ტექნიკოსებით გარემოებებში ჩიხლაძემ რადიოგრაფია გაგზავნა კონკრეტო — დღეს ქარბისამ სახელმწიფოს

პირველი პროდუქცია მიხვია. ეს იყო 21 თებერვალს, დაიკმულ ვადალენი დღეც.

იმ საღამოს ენკარის კიბოში ითარმა და მისმა გვიანდელმა მეგობრებმა ზეინით აღინიშნეს თავიანი წარმადება. აქ მოქმედის მას დეტორის სახესობა დაქვამა — უღისი ბრანქების მდლობას უცხადებდა ახალგაზრდა ინჟინერს.

მეორე დღეს ითარის გუარის მანქანა მოვიდა. მანქანადან საბჭოთა ხელისი ეკონომიკური მინისტრები ეთრევი და ქარბისის პროცესის ავტორი ბარტონი ვადალაძენი.

ითარმა უკავზე მოიწვია სტუმრები. ბარტონმა უკრადლები დათავადიერა მთელი წლისა. მთავრამ გვიანდელი დღისას აღარ გახატებოდა, თავისი შეცდომების ვანერებებს აღარ დასჭირდა, აველადი მუშეხეობის პროცესში ვადალაძენი.

მაღლ ითარის წინადადება მისცეს სათავიძე ჩამოსვლით ქარბისის ხეხრის წარმების საქმესთანდასკიდელ ვადალენს.

მოვიდა ქარბისის ახლად იმდენიველი დეტორი სიღებ მანქანი. ეთონიველი ჩაქმული და ფრანკული აირტყარბის მანერების მქონე ამ 45 წლის წარმოსავლი გვიანდელ უხადისში ალბერტინეარო ვადალენმა პარტიანი ჰქონდა მიღებულა, ჰქონდა საუკეთესო მანქანა და ჰქვავა 3 ათლი და 11 შვილი (გვიანში ქერ კიდევ შეუგდებოდა მრავალშვილობის მუშეხეობები). ქარბეულ ინჟინერს იგი თავის ფართო კანონებზე შეუგდა.

დაღისას ისეთებრც თავის შვილთა კანონებში დაბრუნებული ითარის პირველი ვარცოთელი, რომ უდებ ვიღაცამ ქარბეული დალაშქრებო.

— შეიძლება, ჩემი ბატონო!

ითარმა ვადალენი შეუგდა ახალგაზრდა გვიანდელს.

— ნუ ვავაციარდებოთ, — განავარცოთებოდა ქარბეული, — რამდენიმე წელი საპროექტო მუშეხეობი, ვისწავლ ქარბეული ეთონი. მე ბარი უმარს მქვია. მე და ჩემი ოთხი ამხანაგი თქვენივე გამოგზავნის საშუალებად.

ბარი უმარს და მისი მეგობრებიც მართლაც უმარსწავნი მუშეხეობი ვამოდგნენ. ისინი გვირდილან აღარ

სცილებდნენ ოთარს. ავი ვიღაცამ ხუმრობითი უპირატული ვადალაძე დაარქვა მათ.

დასრულდა ქარბისის მთლიანი მონტაჟი. საბჭოური მანქანა-დანადგარები ელდნენ მემონტაჟებლებსა. ვარცოთელი ეტრევი მუსიკე დაქვამა.

დღე-ღამეც მუშეხეობა და იმდენიველი დღეცა დაიწყო. მან კარგად იცნობდა, რომ ზეინი არ მარტო ქარბისის გამკლე, არამედ მთელი მისი ცხოვრების გზისა, ვადალენ მისი ცოდნისა, რომელიც მას იმდენის ვ. ო. ლდინის სახელობის პოლიტექნიკური ინსტიტუტში შეიძინა, მისი შრომითი საქმიანობისა, რაცაც იგი მუშაობდა დაწინაურების და მუხსანდების ჩანის ფარგლებში მთავარი ინჟინერი, იმდენის გრძელი ვეგის უმარისის მთავარი მენეჯერისად...

ექსპერტები მთელი კვირა ისდნენ ქარბისში, მთელი კვირა შეტრებულად მუშაობდნენ მანქანა-დანადგარები. ეს მართლაც დღე წარბატებდა იყო, და ფრანკული საკეთილშობილა ვეღარ ვაქვამო.

— თუვენ საოცარი კაცი ყოფილბარი, ბატონო ითარი, მე ვეღაროვანებულე ვარ თქვენი უღებობისი — ვეღარ დამადა მას ატებებო.

კვირის ბოლოს ქარბისას უდებ დახეხრისად ჰქონდა თავის საპროექტო სიმძლავრეზე შვიდი ათორენტი მერტახალი.

***

ითარი ჩიხლაძე ახლა ითობისშია. სწორად, ძალიან სწორად იყენებს გვიანდელ ვადალენს დღესაც, ტრიალებს უღებობისა მსარგავალი ქავაქ წრეგარეშობა და თავის ერთგული მეგობრების: ერა ნეპარო, სეპე, უღებულებმა ალფინანდრეს, ბარი უმარის და მის იქნაოთელ ვარცოთელს.

დღეც ვადალენისად ვადალენს იმდენი საშუალოდგენე გამოგზავრებულა „მუსიკე ითარის“, დღესაც ვეღარ სცილებდნენ თვითებრც ცრემლმომგარბი.

— ჩამოთლი კიდევ, მუსიკე ითარი, მაღელ ჩამოთლი!

შორიულად მეგობრების ეს გულთბილი ძიბოლი დღეცა გონებრივად არ მორიდებს ითარს. იქნებ მართლაც დაბრუნდეს კიდევ თავისებულად ახალ ცხოვრების წაწარებ გვიანდელში!

ბ. ანსარაშვილი

ითარი ჩიხლაძე და ბარი უმარი.

აქვე ვასამე ოცდაათ წელი იდგა რუსთაველისა და მესხიშვილის სახელობის ქუთაისის სახელმწიფო თეატრების სკესთან, ოცდაათ წელი გულმძვინვარედამ და თეატრების მხატვრულ ცხოვრებას.

პასუღ თეატრში ეს უპრეცედენტო ფაქტი ა. ვასაის დიდ არტიტულ შემოქმედებას აწვევებს მისი რეჟისორული მოღვაწეობა.

მან, როგორც მსახიობმა დღი აღიარებ მიაბიძა მთელ სამშობლო კავშირში, ერთ-ერთ პირველთაგანს მინებულა საბჭოთა კავშირის სახალხო არტიტს წოდებდა და მრავალჯის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატობა.

ვასაის აქტიურულ შემოქმედებას დასრულებულ, მკვეთი თვითმხილვად ხასიათი აქვს. მისი არტიტატის გამოირჩევა ყველაზეგან.

ა. ვასაე, როგორც მსახიობი, გამოირჩევა რიტმის გამაძლიერებელ განრჩობით. ამ მხრივ დიდსა და სინერჯისა მისი მანს (ანჰორში). იგი რიტმს გრძობს არა მარტო მონად აქტიურულ ქვეყანაში, გრძობს პლასტიკურ ნახაზში, არამედ მუსიკასა და მხატვრულ თეატრში. არიდესკ აუღნი ვიამპრომ ახმას, — წერდა იგი. — ისე ვგრძობ თითქოს დეკორაციები ჩემთან ერთად დიდებს ცვეცდებ. მისი ხატება ნან სვედენს და ხან მხიარული სიმღერებს მღერინ თითქოს.

ვასაის სამი პოეტურად შემართებული პუბეტი იყო. მისი საყვარელი სცენის ე. წ. სკივდლის ცეკვა¹ შესახებ სტროფი წერდა: „ამ მომენტის დრამატული დაძაბულობა საშიშროა დასასრულად დაღვლები“². ა. ვასაის სამი წინ მოედობდა საბჭოთად დასაშვებელ გუნდს. იგი თავისი ექსპრესიული, მიგრირი მონარობით დაგვიტყვის და მწიროის სულერ ვაწყობილებას და ბრწყინვალედ ახდენდა თავისი ინდივიდუალური დიქციონარის გაღრმავების კოლექტიური მისის დიქციონარია³.

ა. ვასაე, რომელიც სპექტაკლის რეჟისორი იყო, წარმოდგენის შესახებ წერდა: „პრობის კარგადება და მისი ხაზობრივი კომპოზიცია თქვენ ველახაიათ იმ არწევებზე, რომლებიც პარტიზანების სახით აქედან გაფრინდებან სამედიო-საციტობელი პრინციპში. ა. ვეულდერი ეს სადა, მევეთარი ლაიფორე ხატვებში მოცეცული მერე მიფრინდენ პარტიზანები და თაყინთ ბუდეებში ჩაიბღინ — სულ რამდენიმე წაშნი. კრება აულში. ერთი თვისის დაძაბულობა და მთელი აული დაძაბუბ გამოფენება. მერე როგორი თეატრალური სინაშვილითი სტება ეს? მაყურებელი თითქოს თეთარიყ კრებაზე. დრამატული მძიმერი წრეები და მონასწენები კონსის მსგავსად ეწვიობან და ვითარდებთან. ის, სად მოხდა ჩვენი პირთი მსახიობის, რეჟისორის, მხატვრის, დრამატურის, მუსიკოსის და მაყურებლის ერთგული შეხედულება, თეატრალური პარპინია, სადა და დიდებულება“.

ასე სახიარლო გამოხატა სპექტაკლის მხატვრული არსი ვასაემ.

მსახიობისა და დეკორაციის „მოქმედების მონიანობას“. ამ მეტაფორულ აღმშენი შეაჯერება ვასაქს სინთეზური აქტიორული ბუნება. ვასაის სპექტაკლებში მუდამ გამოირჩევა ელემნი, მხატვრული, კოლოვარია.

ა. ვასაის შემოქმედებითი მიიგარდიაში გამოჩეული ადგოლი უკრაინის ფრანკ შოირის. ვასაის ფრანკის სოციალი ახალი განხან მისეა შოირის ფრანკ შოირის, მის კლასიკობივ ბუნებას.

...ცინანზე, ჩვენს წინ გადაიშალა დიდი სციეალური ტრავედა, წინა ხატზე გამოვიდნენ ძეგბი მოთარეხი, რომლებიც სამედიო-საციტობის პრინციპის უტახალბენე ერთმანეთს. ვასაის ფრანკი

მიძალადეა, იგი მზად არის ყველაფერი ჩაღრმის ძალუღვლების ხელში ჩაგდების მიზნით. ა. მხრივ განსაკუთრებით აღსანიშნავია უკანასკნელი მოქმედება. ა. ვასაის ფრანკი, შორალღარე და გამეობალი მერაყეა და ჭერ კიდევ ამაყი, თავის უპეტილი თითები, რომელიც შეუმჩნეველ მუშებელ იტყვავა ერთხელ კიდევ წამომამოვება ჩვენს წინ, სწრაფი მოძრაობით ეფუხისებურ ნატიოსი კე-უივბე, ისტორიული ვერილოთ ეშვება თაყინთ ეთებზე მოფრიალებ მისასახლს, შერედე ტატების მახლობლად იწყებს ბორიასლ და ჩვეულებრივსი მახლობლად იწყებს ბორიასლ და ჩვეულებრივსი ეთინა, ცეცხლი გაუხვება სასაღურ წამებრად ფართოდ გახაულს თაყინებს, სიზნახი ხომ არ არის, მაგრამ მაღრ მერმუნდება, რომ თავის დავებით უტელდება სიზნახი არ არის. იგი აჯარულბე ტახტზე და ღმინთი იტყვის თავს.

შოირის ფრანკი ვაიმევერა, მაგრამ შედარებით მაინც უსტიტ ამბიანია, ვასაის ფრანკი კი უფრო ძლიერია და ამაყი ვასაის ფრანკი. — წერდა ულტიმატურად განხატვა⁴. — ეს არის სახე ძალუღვლების, მატორიის, ჩვეყრის და განდღვების დიქციონარული პერტიონისა.

ა. ვასაემ ძლიერი აქტიორული ექსტრემების, მძიმერი შეზარებუბა და მაღალი ინტელექტუალური აღზრდუბის მსახიობია. დღი და მრავალფეროვანია მის მიერ შესრულბულ გმრთა ვაღერება. მათ შოირის უნდა აღინიშნოს კაცობის სახე ე. წ. დანარაყ „კაციკივბე“. ეს იყო, როგორც ამაბუტული იტყვიდა, ნამდვილი კეთილდული რომანტიზმის პირქი. ფიცი და ეკონომიზობურად ამაყი, მოქნილი და ტემპერამენტითი სავსე პუბეტი გახატბული იმბრიოდა ძველი საწყაროს გაღრმავებულად. ბრძოლი იყო მძიმე და მომჭინველი, მაგრამ მას გზას უნათებდა სამართლიანი საქმის რწმუნა. სოციალისამში დაუთებულ სიყვარულს ვგრძობდა დიდი მისი ცხოვრების ყოველი ნახაფე. ეს იყო ამაღლებული სოლის, ფიჯიბი განდღვების ადამიანი, რომელიც სწრაფვოდა ადღერინ პარპინია ადამიანთა შოირის, — დამეყარება სამართლიანობა და სიყვარე.

ა. ვასაის აქტიორული ნატურა ძლიერი ვაღერის აღდენს მის მიერ დაღვებულ სპექტაკლებს დიდუ-დაცვიებებულ ინვალისიშის ადგოლი შესწანჩვია ვასაისთვის თეატრალი, რომელიც სხვა მსახიობის პლასტიკურ ნახაზსა და მეტყველებს შენივთობი.

***

აკვი ვასაემ ქართული საბჭოთა თეატრის ერთ-ერთი დირექტული შემქმედებელია. მასზე, იბათივი-ვი, დიდ იმეს აღმარებად კ. მარქანიშვილი, რომლისთვისაც ასე სწრაფი და ახლობული იყო ვასაე, როგორც სინთეზური ბუნების მსახიობი. 1922 წელს სახალგაწიფულ სპექტაკლში „სტეკის წყარი“ აკვი ვასაემ მუგენის როლი შესაქრდა. მერე ვაგვიდა წლები და გამდღრდა ვასაის რეჟერტე-

რი. მან დაგვანახა, რომ იგი არ არის ერთი პლანის მსახიობი და არც მისი რეჟისორა შემოთადრევა მსახოლ დრამატული მათისით; ვასაემ ფართო დიამპონის კომდერეცე მსახიობობა. შეიძლება იფიქრო თქვენს მის რეჟისორაზე. იგი რამბა-ტული ხასიათის სპექტაკლიაზე ზუსტად პოლინის ხოლმე კომდერეცე აქციტებს. მავალიად, მისი შმაგა უღრესეა კომდერეცე „ახალურა“ ისტორიისის პიქის გმრთა დრამატული ცხოვრების ცონზე. მისი თფირი ზრე იტყვია თეთმობად, მისი სციეალი ყოველივე წამებრად და მარტო ხასიათის თესებებზე როლი მიგანაშნებს. მსახიობი მას უნია-და სციეალურ საფუძველს აძლავს.

უდასრულად დამწაფა⁵ რეჟისორის გამარჯვება იგი იბათივ, რომ მაღალ დონეზე იდგა აქტიორული ისტორია.

სპექტაკლი დიდხანს მაღიოდა წარმატებით. რეჟისორმა აქვე რომანტიკული ნაკადი წამოსწია წინა პლანზე.

დიდა სამაშულო ომის წლებში ვასაემ ინტენსიურად დგამ პიქებს, თამაშობს როლებს, ხელმძღვინელობს თატრს, ეწევა მრავალმხრივ საზოგადო მოღვაწეობას. ზედხედ იდგება და ერისთავის „სამაშობლა“, ა. ჭრუეშვიკისა და მ. კაციის „ოლივი უღრინი“, ი. ხელინისთვის აინერკული პრესიოლა⁶. ს. კლიდაშვილის არპის ხეგია.

ყველა ეს პერიორიტული პუსა ა. ვასაემ დადგავი. რეჟე გამოჩინდა რეჟისორის ძალად მოქალაქობაზე იგი პოპილია. მისი სპექტაკლები მაყურებელში აღვიმედნენ მტრისადმი სიძულვილის გრძნობას, ნერვაგენენ სამშობლოსადმი თავდებობის იდგა.

რუსთაველის თეატრის ისტორია წარმოუდგენელია ა. ვასაის სახელს ვარეზე. იგი თავისი მაღალი სტიპიობითა და თეატრალში სიყვარულით, ტემპერამენტური და მღელვარე შემოქმედებითი მაკალობის ახლვედა ახლავანდობას, შეედეა მათში მგზნებარებას, ადვიტება შრომისადმი სიყვარულს, ასწავლიდა თეატრალისთვის თავდადებებს. იგი ბრწყინვალეად ვლავს აქტიორულ ტექნიკას. მისი შემოქმედება ყოველთვის გამოირჩევა დიდი გემოვნობითა და დაქვეწილობით, ფორმის გამჭვირვალობითა და სიასიყვით.

რუსთაველის თეატრში მან დაასრულა თავისი ხანგრძლივი შემოქმედებისა და ცხოვრების ერთი ეპიოე. ამასთანვე ეს მთელი ეპიოე იყო რუსთაველის თეატრის ისტორია.

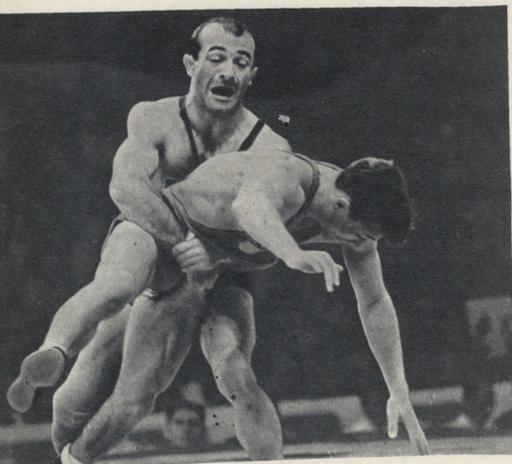
ამის შედეგად სახელოვანი მსახიობი აა წარებ მტრბანს ემსახურა ქუთაისის მესხიშვილის სახელობის თეატრში. ახალი აქტიორული სახეების გვერდით დაამდღრდა წინადა თავისი სახელი სპექტაკლებითი.

აქვენი მაყურებელი ქართული არტიტისმის ახალი გამოჩინებას ელის ვასაისდაგან.

სასილო კიკნაძე

...ო, ოკრის მედალს...

ხევილი ხალისაზე.

შეხვედრა პიონერებთან

შეიქცა, XIX ოლიმპიურ თამაშებში მონაწილეობის მოსაზრება ჩასულმა საბჭოთა კლასიკური სტილის მოქალაქეებმა მოულოდნელი შარტის განცდებს მათი ღებობა უიღბლო გამოდგა. ჩემპიონატის დასაწყისშივე ოკრის მედალისთვის ბრძოლის გამოიწვევნი ჩვენი საუკეთესო სპორტსმენები.

საბჭოთა წარების გუნდის ერთადერთი ახალი ოკრის მატარებელი თველი ფალავანი ჩემპიონატის დაწყების პირველი დღიდანვე ჩვეული შედეგით პირველი მიიყვანა წინ. მეტოხის ხალხში გვეტილი საბჭოთა წარმომადგენელი მან რურუამ ექვს დამატებულ ბრძოლა ჩაატარა და ექვსივე მოხერხდა მოსაზრება თველი ფალავანმა ხუთი ბრძოლა სუფთა გამარჯვებით დაამთავრა, ყველა სთვის ნათელი გახდა, რომ ოკრის რურუსათვის ღებვის დღეა ახლა მხოლოდ ოკრის რურუს და იაონელ მოქალაქის ფუთაბიტის ფინალური შეხვედრის შემდეგ უნდა გადაწყვიტა.

სპორტს თავის დაურყველი კანონები აქვს. ზოგიერთი სპორტსმენი, როგორც იტვიან, „ბედნიერ ვარსკლავზე“ იზაღება. ასეთი სპორტსმენი, თავის კოლეგებთან შედარებით, მზირად უფრო იოლად მატარებს სასურველი მიზნის მიღწევას. კოლეგეებზე უფრო აქტიური იმის რადი ნიშნავს, თითქმის „იღბლიანი“ სპორტსმენს ყველაფერი მხოლოდ ბედის წყალობით გამოუვლი. არაა არანაირი სპორტსმენი, რომელსაც საკმარისი ოსტატობა აქვს, საჭირო გამოცდილებაც მოპოვებოთ, სათანადო ფიზიკური და ფსიქოლოგიური წითობა აქვანია, და მაინც, სასურველი მიზნის მიღწევაში. მათ მზირად რაღაც ხელსაყრელი გარემოება, ანდა რაღაც ბედნიერი შემთხვევაც უწყობს ხელს ხელს.

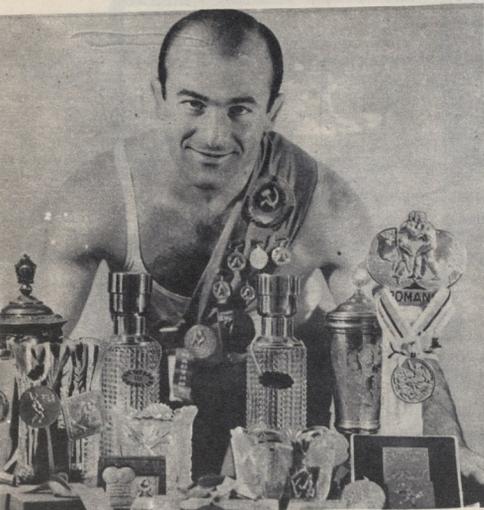
სპორტული იღვანეობა უიღვანოება

ოკრის რურუსათვის უტოლა ბედის ასეთი მოულოდნელი წყალობა. ის რასაც გულშემატკივრები სპორტულ უიღბლობას ეძახიან, ფხვადღებ დასდებს ოკრის. შეიძლება ზოგიერთებს გაუცვირდეთ — როგორ შეიძლება უიღბლო სპორტსმენი ვუწოდოთ მსოფლიოში სახელმწიფოებრივ მოქალაქეს, რომელსაც სპეციალისტებმა „ჩემპიონთა ჩემპიონი“ შეარქვეს? როგორ შეიძლება უიღბლო მოქალაქის სახელით მოგნათლოთ ფალავანი, რომელსაც სამჯერ მოიპოვა მსოფლიო ჩემპიონის წოდება, იოხტერ იყო საბჭოთა კავშირის ჩემპიონი, სამოციერ გამარჯვა სხვადასხვა საერთაშორისო ასპარაზოებში, გახდა ადრიატიკის ქვეყნების თავის მფლობელი და ოლიმპიურ თამაშების ჩემპიონი?

1962 წელი. პოლინოთი კლასიკური სტილის მოქალაქეთა ვარსკვლავის საერთაშორისო ტურირი. საბჭოთა კავშირის წარების გუნდის წევრს, 19 წლის ახალბედა მოქალაქის ოკრის რურუსად აღტაცებში მოჰყავს მეურთებლები. იგი ზედიზედ აპარცებს მსოფლიოში სახელმწიფოებრივ ფალავანებს. დეგმა გადამწვეტი შეხვედრა. ადგილობრივ მატარებელს ხელს არ აძლევს, რომ ოკრის რურუსად დაიწყო გამარჯვების. ჩვენი სპორტსმენის ასეთი წარმატების შემთხვევაში, მათი გუნდი პირველიდან მეორეც ადგილი გადმოიწაცდულა... და იქაური მატარებელი ფინალში ყოველად უსაუფლოლო წაგების უფოლიან ოკრის (მთელი თავისი სპორტული კარიერის გზაზე ოკრის რურუსათვის ის იყო პირველი და დამამდე უკანასკნელი დამარცხება. ამ წაგებამ იგი მესამე ადგილზე გადაიყვანა).

1965 წელი. რიგა. საბჭოთა კავშირის პირველმა კლასიკურ კედაოში. ასპარაზის ფინალში ერთმანეთს ხევიან ცნობილი მოქალაქე ვიტალი ტუღუბაძე და ოკრის რურუსად. ორთაბრძოლის დამთავრების ერთი წითი აკლია. ანგარიშია 6:1 ვიტალი ტუღუბაძის სასარტებლოდ.

ოკრის რურუსს აქაც უმტუნა ბედმა. შეიზრების დაწყების პირველ წუ-

ამას უღებლობას ვერ უწოდებ...

იყო: „გულს ნო გატებით, რომანს სპორტში უველაფერი ზღვის ოქენს მარ
ძლიერად და ტენიერად კიდაობთ, რომ ოცევი არ მძებარება, მეტისთვის მომბ
ვალი ოლიმპიადის ჩემპიონი გახდებით!“

არც მეტისთვის XIX ოლიმპიადა იყო რომანს რურუსათვის ვარდყავილე
ბით მოხდენილი. ისე უიღბლო კენჭისყრა, რამდენიმე საათში ისე უღებოდ
ჩატარებული უმშინებ ბრძოლები, ნერვიულობაში იყვნენ ჩატარებული ტენი
ლო ღამები და ახასრუელი მონის მიღწევადერთი ნაზიონ დარჩა: რომანს
რურუსა გაღმწვეტ ფინელურ ბრძოლაში აიპრენი მოკლდნენ ფინეთის
ხედება.

აიპრენმა მოვიდავმ ფინეთშიამ ვველაფერი გააკეთა, რომ თავისი მო
წინააღმდეგე დაძვბა და წონასწორობიდან გამოეყვანა; იგი დავიანებით
გამოვიდა სპეციალ სალიონზე, როცა რომანს რურუსა დაშველებიდა და სპეციალ
განეწყო, აიპრენმა სხვა ფინელი იხმარა. ახლა რელივია წამოშველია, მსაქე
ბი დათიანხმა და მოლოდინით გულგანჯილილულები რომანის თვალწინ რამდ
ენიმე წუთი სედაბპრობილი ლოცულობდა.

აიპრენი მოვიდავმ აჭერად ვეღარც ლოცავს უშველა და ვეღარც ცაღ
კუული ტენდენტობით მსაქების მხარდებარე. დარბაზში საშვიტო ვაიამა საბ
ჭოთა კავშირის სახელმწიფო მონის ხმა. დარბაზის შუაგულში აღმართულ
კვარტალზე იღწეო გაწურული დგას ოლიმპიადის ჩემპიონი რომანს რუ
რუსა.

ასე დირსულად დღივცა რომანმა საჭოთა სპორტის სახელი და მიღწ
გუნდში ერთადერთმა დაიშვენა მეტრდი ჩემპიონის ოქროს მედლით.
მედაობის თავუანისმცემლები ჯერ კიდევ ვეღარ და დირსულ გამარჯვებამს
მოვლიან კლასიკური ტილის უბედურ ისტატის, თავიანთი საყვარელი ფა
ლანის — რომანს რურუსაგან.

ტარიელ ჯანიშაშვილი.

სანასირილი.

ფოტო პ. კიხიძის.

თებშივე ტრავმა მიიღო — ორივე ხელის ცერა თითებში ახოვარდა სახსრები-
დან და ახლა ძლივსა დააბიჭებს სპეციალ სალიონზე. მოლოდინით ვაინდენ
ბულ დარბაზში მოლოდინულად კართული შემახილი ვაიამა: „გამატად, რო
მან, გამაგრდი!“ რომანს რურუსამ კარგად იცის, ის ალა კუნწინითან მატჩის ჩა
სატარებლად რიგაში ჩამოსული წონა ამხნევეს მას.

თითქოს ამ დამახლის ელდაო, რომანი უჩანსკენლ ძალღონეს იყრებს,
მოწინააღმდეგე ბრულ და მოხდენილ იღების უკეთეს და ტყვილისგან ვო
ნებადახინდული თვითონაც ნელ-ნელა იყეტება ხალჩაზე. რამდენიმე წუთის
შემდეგ, როცა რომანს რურუსა გონს მოეცო, სიხარულით აცრემლებული მეგობ
რებისგან შეიტყო, რომ მოწინააღმდეგე თურქ სუფთად დაუბარსებია და
საჭოთა კავშირის ჩემპიონი გამხარა.

რომანს რურუსას ასეთივე ამბავი შეემთხვა მოსკოვში, პროფკავშირების
სრულად საკავშირო სპარტაკიადაზე. ასპარტოზობის ნახვარდინალური ბრძო
ლა დასასრულდს უახლოვდებოდა, როცა რომანს რურუსას მოლოდინულ მოკრა
ვეთთან ორთაბრძოლაში წყნა ჩაემტვრა და ტყვილისგან წელში მოხრა
ი მოვიდავე ახრატრმა კორწონებმა შეიჭიბებიდან გაააოვისულა.

იშენად დიდი იყო რომანს რურუსასან თუნაც ასე დაუმსახურებლად
მიღწეული გამარჯვების სიხარული, რომ სპეციალ სალიონზე მარტოდმარტო
დარჩენილია მრწინააღმდეგემ თავი ვეღარ შეიკვია და ცეცვა დიწყო. სიხარუ
ლი წაღრციე გამოდგა. სპორტსმენის ასეთმა უცნაურმა საქციელმა რომანი
გაანაწუნა. იგი ხელდან გაუსხლტა ექიმებს, ხალჩაზე აიჭრა, ცალი ხელით
დამარცხა მოწინააღმდეგე და მიწლი დარბაზის ერთხელუფიანი ტაშის გრი
აღწე სპეციალ სალიონიდან საკაციო პირდაპირ საწარფო დახმარების მანქანაში
ამოიყო თავი.

კიდაობის ისტორიაში ძნელი დავახსებელი მეორე ისეთი აღმართობთე
ლი ამბავი, რომელიც რომანს რურუსას შეემთხვა ტაკიში. საჭოთა ფაღვანს,
როგორც იტყვიან, თვალსა და ხელს შუა გამოაცალეს ოლიმპიადის ჩემპიონის
ოქროს მედლი. ფინალი გასულმა რომანს რურუსამ ბრწყინავილედ ჩაატარა
დასკნითი ასპარტოზობა პოიკთან. მან ჩოქტენში გადაიყვანა მოწინააღმდეგე,
უღებოდ სუფთად გაუყვია რამდენიმე ტენიერული იღითი; ტენდენტობად
განწყოლილმა მსაქემა კი, უველასთვის მოლოდინულად, რატომღაც ფრე ჩაუთ
ვალეს რომანს და მისი ოქროს მედლი პოიკს შაიკურუნეს.

პირველი, რომელიც ამ უსამართლოდ მიღებული გადაწყვეტილების შემ
დეგ წყნების მისაცემად მიიჭრა რომანს რურუსასთან, დარცხენილი პოიკი

თავი მერვა

ლიტენანტი მუნერი უნის რწმუნებულის სახლი იქდა და ფოსტალიონს ეძღვებოდა. დიდი იმედო მიიღო არ ჰქონდა, მან წინასწარ იცოდა, რას ეტყოდა ცალკე ფოსტალიონი — დღემდე ზავიბარ და დორა მოვარდის მიუტანეო ეს იქნებოდა და ეს.

დახლოებით ასე მოხდა. მორიცი საღამოს ათი საათისთვის მოვიდა. — არ ვიცოდა, თუ კიდევ დაგვირდებოდიო — მოიხილა ფოსტალიონმა, — დღეს ნათუალებს მიუტანე დღემუ.

— ამის თიბაზე უფრო დავწერილები მინდა შევტიყო, — უთხრა მუნერმა.

მორიცა ერთადერთი ხელი ჩაიქნა. — ვწუხვარ, მაგრამ ზვერს ვერავფრს ვიტავთი. დღემუ რამ მივუტანე, დორა ფანქარასთან იდგა და ზებერ ვინანს ელაპარაკებოდა. ვინაეი ეს... მუნერისა დიმილით გააწვევდინა:

- ჭორიკანა, ვიცე,
- მან იფიქრა, დღემუ მჭრისხან იქნებოდა. მეც ასე მეგონა.
- დორა მოვარდისა დღემუ თქვენი თანდასწრებით გახსნა?
- არა, მივეცი თუ არა, მაშინვე წაიშვედი. ვინაეი უკან ვამოშვე და ისევ დღემუზე დამწყო ლაპარაკი, სიმათილე ვითრათი, დიდი გაიქვერა.

— მტეი არავფერი იყო? — მორიცა თავი გაქნა. — ზვერი-ზევრი, იმის თქმა შემიძლია, რომ დღემუ მჭრისხან ეი არა, ვერც ზატლიზხან იქნებოდა. ისინი ხომ... — ვრთხანს გაჩუღდა. მერე კი დაუშტა:

- სისულელე იყო ვერცხის მხრით. უნდა სცოდნოდა, რომ ადვილად იპოვნებდნენ.
- დებემუს?
- დიას. ვინა ასე არ არის?
- რასაკვირველია! — დემოშემა მუნერეი; მერე უცდეს ჰკითხა:
- ვინა რა იყო მაგაში ცუდი? სოფელში ხომ უმაგისოდაც ვეველამ იცოდა, რაც შთა შორის იყო.

პაეპანი სიკვდილთან

— მართალია, მაგრამ როგორღ სხვანაირად რომ მოეტერებინა მუხებთან ლიტენანტის მუხანა, ევეს მაშინვე მასზე არ შიბტანდნენ.

ლიტენანტი იდგა და ფანქარასთან მივიდა. ფანქარის ავერდით, კედელზე გატეხან ნათურა ენოი. სახლის წინ მდებარე ჰატარა მიდინის შუაგულში ხე იდგა. ხისხლში იყო გახვეუელი და კარგად არ ჩანდა, მაგრამ სწორედ ამ ზენდღანმა სურათმა რაღაც ახალი ფიქრი აღძრა მის გონებში.

— ესე იგი, დამანაშვედ ზატლერი მიგანათი, არა? — იკითხა ისე, რომ ფანქარისათვის შვერა არ მოუცილებოდა.

მორიცა ფანქარის მინაშა, როგორც სატყეო ისე ჩანდა და მუნერმა დაინახა, ვაეცხისხან სახე როგორი ზიღდრიცა.

— ახ სხვა ვინ იქნებოდა? — იმ დღემუს აველაფრის ახსნა რომ შეტეღოს. — ლიტენანტი უფრადლებით ავერდებოდა ფოსტალიონის სახეს.

— დია! — მორიცმა თავი მოიხანა. — მაშ, ვინ იქნებოდა?

მუნერი შეტორტარადა.

- დიდი ხანა რაც აქ ცხოვრობი?
- იცი წელოა.
- მაშ სოფელში ვეველ გეცნობებთი.
- რასაკვირველია!
- მაშ ისიც გეცოდინებთი, მეუადე თუ არა მტებმა ფრუ მოვარდის?
- დიანს! — დღეებებით ჰკითხა მორიცმა. — მტებმა არ უნდა ჰეოლოდა, უფრო შესაძლებელია მის მჭრის შეუად მტებმა.
- მისი ქმარი სოფლის ამხანაგობის თიქველმობარე, არა?
- დიას.
- მერე როგორი ვითარებაა, რა ვაწვეოხილებთა სოფელში?

მორიცა სერიოზულად ჩაფიქრდა. ამ კიოხაზე უცხად რთვი შეიძლებოდა პასუხის გაეცმა.

— რასაკვირველია, დღესაც არიან ვლტებეი, რომლებიც დივიანთ პირად მურერისებზე უფრო მტებს ფიქრობენ, ვიდრე ამხანაგობაზე, მაგრამ, საერთოდ ავეველია ქმარილებმა არიან.

— მოვარდისიცი? — მორიცმა მარტემა ბეცე ახწია.

— რატომ არა? თუმცა მარტინი ჭოტი და თავის ნათქვამი კაცი, აღბათ გეცოდინებთი, ხანდახან ისე დავიგვარებებს ხლდენ... ამას ხომ აველა ვერ შეურადლებს!

— როგორც ვიცი, კაციეი ამ ამხანაგ მინდღამინდ დღე უფრადლებს არ აქცევდნენ.

— შეიძლება, — მამვეთი მიუყო მორიცმა, — მაგრამ ქალბე... — და უცხად, ვიდრე ლიტენანტი შენიშნა, მის გვერდით გაჩნდა. ოფლისხან სახე უხარყუნავდა, მიღლი ხში ადარ ლაპარაკობდა, მხოლოდ ჩურჩულებდა: — ქალბე... ერთი რაღაც მომიგონდა. წინათ მარტინს ფრანსისკა სტეგმანთან ჰქონდა კუბოში და ამიტომ იყო, რომ ფრანსისკას ქმარმა შარშან, რიცე ამხანაგობაში უნდა მიეღლი, ვანცხად: ამხანაგობის წვერი მანან არ ვახლებეი, ვიდრე მისი თიქველმობარე იქნება კაცი, რომელიც... უკვე ზეტად აღარ მახსოვს, როგორ თქვა...

— მაგრამ მერე ხომ გახდა ამხანაგობის წვერი?

— დიას, დიას, — სატყეოდ სერიოზული აეულ-აეულის შემდებ.

— შიბობარი დავწერილები...

— სიმათილე რომ ითქვას, აქც დორა იყო დამანაშვედ. რასაკვირველია, იგი ქმარზე იყო გატყერებული, მაგრამ ამის გამოდგუნება არ უნდოდა და სტეგმანს წეხებდა.

მუნერმა სტეგმანს შარულს ჰკითხეი ჩაიწყო და მორიცს მიავტერდა. მერე წარმოთხტა:

— მაგრამ, თქვენი ხომ თქვიც ეს ერთი წლის წინათ მოხდაო? მორიცმა მოკლედ გადახიბარა.

— მართალია, მაგრამ შთა შორის დამოკიდებულება დღემდე არ შეცვლილა. ისინი როგორც კაცა და ძაღლი, ისე ერთდებთან ერთმანეთს.

— ერთადედინენ? — დღერტებით გუწწწარა ლიტენანტმა.

— დიას. — ჩუთხთ თქვა მორიცმა. — ახლა ეს დამოკიდებულება. ცუტა ძნის შემდებ დაუმტა:

— დღეს... დღეს მორიცისას ქმარი მინდღერიდან მომავალი დიანინაზე... სწორედ იმ მხრით.

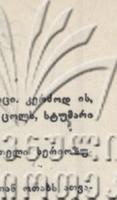
ლიტენანტი დიდხანს სდუმდა. კარგად უნდა ჩაქვირებოდა არს, რომ მელის სიკვრი მამართლებას დღეულობდა. მოიღოს ჰკითხა:

— თქვენი ევევობი, რომ...

— ამ, როგორ გეცადებთი! — სწრაფად დაიხიო უკან მორიცმა.

— ახა, რისი თქმა ვინდოთ? თქვენი ხომ იციო, რისთვისიც გამოვიცხებო.

* გატყერებული. იხ. „დროშა“, № 5, 6, 7, 8.

— დახ, დებუის თაობაზე.
 ზუნერმა დიპლომ დაადო მხარეზე ხელს.
 — მეტლონის თაობაზე — სიტყვების დამარცხელი უნდაა. — აქვს თუ არა დებუის ჩამოწმის ამ ამბავთან, ჯერ კიდევ გაურკვეველია. ამ წუთის უკლებლივ მინებლობა აქვს. იმასაც, რომ თქვენ სიტყვებს მიწვდით მონაპეულ მინებლობას. ეს არ არის იგი?
 — ასე ნაშუადღის სულ საიხი?
 — სუთნი უფრო ადრე თუ სუთის მერე?
 ზუნერის ვარაუდები ცნობისმოყვარობის მორიგება გამოცდვლივად მომზად-
 არად იფიქრებს ამოცანის. ლიტერატურის სახეზე დაიწყო და კიდევ ერთ-
 ისმელს ამგვარად უნდა დავხედოთ:

— როდეს იქვე იმ, სუთნი ადრე თუ მას შემდეგ? ზუსტად ვიხსენებო ამ-
 ზე შეიძლება ხეივანი არ იყოს დამოკიდებული.
 მორიცი ისევ დარდა. ცუდ ვერცხვზე იყო. მას ხომ ეჭვი მიიბანა კაცზე, რომ-
 ნებისა მისთვის არაფერი დაუშავებია, სრულიად არაფერი!
 — მომხსენი, — საუფლებო უნდაა ზუნერმა. — უფლებია არა გავყო
 ჩამოვ გმონობის ახევი. თქვენ სრული ნიბართელ უნდა თქვათ. შეიძლება
 მერე სახასიათოლო მოვიხედოთ გამოსვლა. კარგი როდ იქნება, თუ იმ ხა-
 თარი ნათქვამის უარყოფას დაიწყებთ.

მორიციმა კიბიანად ცარიელი სახელი ამოიღო და მარცხენა ხელით დაუწყო
 სარგა.

— სუთი საათის შემდეგ იყო, — ენის დაბნობა თქვა.
 — მერე ხალხს იცით, რა დრო იყო?
 — სუთი საათზე შემოხალს მორიცი და ტყუილად მივდილი, იქით ჩემი და
 ცხოვრობს. ჰოდა, სტუმრებიც მაშინ დაიწყო.
 — უნდად მითხარი, სად მიხვდა ეს? მუხებთან ჩამოაჩივო?
 მორიცი თავი გაქანდა.
 — არა, მუხებში ხომ მეორე მხარეს დანანს, სოდლის შარავანბნის იხიანი
 ძლივს მოინანს. სტუმრები თითქმის შუა ვახუი იყო, მე ვუფლახხობ მანძილს
 მუხებს და ვხან მორიცი.
 — პირდაპირ მუხებთან მიდიოდა? თუ კიდევ არის რომელიმე გზა, რომ-
 ლითაც შეიძლება წამოსვლიყო?
 — დახ, — ამითხრობს მორიცი, — კიდევ არის სხვა გზაც:
 ლიტერატურის უტოლვა მას შესაძლებლობას აძლევდა თავისი ეჭვი შე-
 ესუბუქებინა.

— სოფლის ამხანაგობას იქითაც აქვს ნაკვეთი?
 მორიციმა თავი დაუქნია.
 — სტუმრებმა დაინახათ?
 — არ ვიცი. ის საქმოდ შორს იყო.
 — მაგრამ თქვენ ხომ იცინათ?
 — დახ.

ზუნერმა სკამი საწერ მაგიდასთან მიწია და ითმში ხარული დაიწყო.
 — საშუალო არადა თუ ჰქონდა თან?
 — ეგ აღარ დამინახავს. — უთხრა მორიცი.
 — სინატრისა თუ ის საშუალოდ მიდიოდა, მაშინ ხელსაწყოებიც თან
 უნდა ჰქონოდა.

— ეგებ რამე დავიღებო შეხასრულებლად იყო წასული?
 — მერე სად? იქ მხოლოდად არის კიდევ სოფელი?
 — არა, მაგრამ ხომ შეეძლო მინდობა წასულიყო.

სიჩუმე ჩამოვიდა. ზუნერი ისევ დაწერასთან ადევდა. უშუბო მინას მიბა-
 წანა, სკამის საწერზე მეორეხრილი მორიცი კი ლიტერატურის აკვირდებოდა.
 მხოლოდ ზუნერმა ჭკობის, თუ სად ცხოვრობს სტუმრები და კიდევ თუ ნახა
 ფრაგ მთავარი.

— შე ვკვლახხობ, მას შემდეგ თუ ნახეთ, რაც დებუშე მიიტანეთ? იქნებ
 გარეთ, მინდობა შეგვხდა?
 — არა, შეგი აღარ მინახავს, — დაქანცული ხმით მთავრ მორიცი.

ზუნერმა საათი დახედა.
 — საქმოდ ვფიქრობ თქვენი ჩვეულების შესახებ წერადად იქნის შევადგენ
 და შემდეგ შეიძლება წახვიდე. გვიჩვენებთ, არა? — ჭკობის, რაღას მორი-
 ცი გაქრებივით და ნაშლადევი დიპლომთ ძლივს იკავებდა თქმარების.
 — ისეთი მოსუცი კაცისთვის, როგორც ვერ ვარ, და ისიც ასეთი ადრევე
 ბიხას...

როცა მან იქნს მარცხენა ხელით, მაგრამ მშვენიერი, გარკვეული ასობით
 მოაწერა ხელი, გამორჩა ის, ვინაც იგი არ მოელოდა — ბებერი ვიტაკი.
 — ესაა ვეკალა — თქვა მორიცი და თუმცა მოსოლის სახელი არც უბ-
 ხენებია, ზუნერიც მიხვდა, ვინც იქნებოდა.
 — თქვენ უკვე დიდი ხანია უნდა გეპიწოთ! — უთხრა ზუნერმა.
 ივალდებულებული ბებერი ითმში შემოძვრა.
 — მერისონს ამ დამეს? — ჩურჩულებდა იგი.

— რატომღაც არა — უთხრა ზუნერმა. — რა ვაწუხებთ?
 მორიციმა დაინტერესდა ჩაიხალხალა:
 — აწუხებს ის, რომ არაფერი იცის!
 — რის, შე? — წაუხიბნა ზუნერმა. — მე უკვე რაღაც ვიცი. ეჭვოდ ის
 რომ სულა — ლიტერატურის მუხებთან — გერე ზატღერის ცოდნა, სტუმარი
 იყო?
 — მერე — ჭკობის ზუნერმა. მუხებდაც სწამს მთელი სერიოზუ-
 ლობისა იგი დაიბნეო ვეკალად.
 — რატომ არ მინახის? — სხასახუბით დაუბრალოდა. თან მოსის ვინე
 ლიტერატურა, თითქმის ვიკაცის აღმზნის უნდა! — ამა სიამოვნებით შეგსტე-
 ლებდა ჩვენი უბნის ჩრმუნებულს. მართლა, ნეტავ სად არის?
 — წერად ფრა ზატღერთან. — უნახუბა ზუნერმა, — და ამათი შე-
 იტობის კიდევ ვინ არის მისთან.
 ბებერის იმედი გაურკვევდა. რამდენჯერმე კახაზე მოიხვია თავისი დანაოებუ-
 ლი ხელები.
 — მე დავიხანა ჩაიხარ წადი და რიც ცოტა ხნის შემდეგ, მორიციმა დებუ-
 ში რომ მიხვდა — რა იჭურჭლა ვიტაკი?
 — დახალღობია რა დრო იყო?
 — ასე, სუთის ნახვარი იქნებოდა.
 — მერე, საით წავიდა?
 — მუხებისკენ.
 — როგორ, უკან მიხდებოდა?
 ვიტაკმა თავი გაქანდა.
 — არა, მე სხვა მკვე ველოხობდი? დროა ის სხვაგან ხად უნდა წასულიყო.
 თუ არა მუხებთან. განა იქ არ იპოვნეს?
 — დროას ვარადა სხვა ვინმეც თუ დაინახეთ?
 — არა. მორიცი მინდოდა დაწერილი, მერე კი შინ წავიდა.
 — სულ ეგ არის ჩიბის თქმაც შეიძლება? — შეწყნარებულად ჭკობის
 ზუნერმა, მაგრამ ბებერი მანც განაწერილი დარჩა. ხმა აღარ ამოვიდა,
 ისე უფერულად ხან ერთს და ხან მეორეს.
 — ახლა წავაღ, — თქვა მორიცი. — შენც წახვიდა? — ცერად უხედა
 და ისე ჭკობის ბებერს. მისთან ერთად წასულა სულაც არ ეგნანებოდა, მა-
 გარამ უნდადა ბებერი აქნდა ჩქარა წავიდა.
 ბებერი მორიციან ერთად გარეთ გადვიდა.

***

დახალღობით ათ საათის და ოცდაათ წუთზე ბუნებრივ, მოკე და ითმში
 დახარულდნენ.

— როგორც ნანს, ზატღერი დაიხალა. — უთხრა ითმშიმა ზუნერმა. — მისი
 ცოლი კი. არ ვიცი, შე ისიც არ მოწერია. ვიკაც კაცე შედგა, ფრანც ვერსი,
 როგორ თითონ განცხადა. სად იყო ზატღერი ლუდლის შემდეგ ჯერ ის
 გავიყვო. უკანსწენილად როდეს მას მყოფობდა, ქალმა არც ამბე გვახასხანს.
 ზუნერიც ცვლია მომდიოდა ითმში. მან მხრები აიხრეს და თქვა:
 — მორიცი მაიმომ ვინმე სტუმრებზე, რომელიმაც მოფიქრებს ერთ
 დროს ჩემზე მოხვდით. ის კაცი დახალღობა სუთი საათისთვის იმ მუხების
 მხრიდან მოხვალა უნახავს, იქ ჩიბისთვის უნდა ყრფობდიყო?
 — ესე იგი, სტუმრები ჩაიხრეს საქმეში?
 ამ დროს გამოვიტყის უფროსი პატრუვი შემოვიდა.
 — აი, ის დებუშე — თქვა და მაგივად ლურჯი ქალღი დადრო. — ერთ
 ბიჭს ჩამუხარებია ფრანცმა.

ახლა ზატღერის მოქმედა იყო საქმის. მისი ნათესავების — ცერანების
 მისამართი უკვე იყო დღეს — ითმში გამოერთია ზატღერის ცოდნისთვის.
 როცა ითმში მეორე დილით ცერანების ბიხან მიხვდა, კარი ნაშინატე-
 მა ქალმა გაუღო. მას საშინაო ხალხი წაიხიხიხა და უწესრიგოდ ჩამოშლია
 თმებს იხურებდა. საუბარს მყოფ და უშედეგო გაიძვდა.
 — დახ, ვეკალე ზატღერი ჩემი დიხსწულია და გუზნაა ექ იყო.
 — რა უნდაღო?
 ქალმა უშეყოფილად აწნა მხრები.
 — როდეს წავიდა?
 — გვიან. ამითომც მეტიან აშდენ ხანს.
 — ციემში წავიდა? — ჭკობის ითმში.
 — არ ვიცი. არაფერი უთქვამს, მაგრამ სხვაგან ხად უნდა წასულიყო?
 ითმშიმა ბუნებლად დაურტკა.
 ზატღერი სოფელიში არ იყო.

(გაგრძელება იქნება)

გერანულდან თარგმან 3. შინდელბერგიძე.

საქ. სსრ კ. შარქიძის
 სს. სს. რესპუბ.
 ბიბლიოთეკა

კიდევ ერთი ახალი საკმაღამო

ცნობილია, რომ ამჟამად არც ინგლისში და არც ერთ სხვა ქვეყანაში არ არსებობს ისეთი კანონი, რომელიც თითოეულ მუშაკს პასუხისმგებლობას აკისრებს იფარისწინებდეს. ალბათ სწორად ამან გათამაშა ეს ენგარტა ფრინველი. რას არ გაიფრინებთ მათი პირიდან: ისინი უშეგრი სიტყვებითი ლანძღვევ მანდილოსნებს, და წარმოიგონებენ დასცილიან და ახიანბრებენ მინისტრებსაც კი.

ინგლისში კაქლბატონმა დროითი ნიღაზი დაეკავა, ენერგული ზონები მიღო თითოეულ მუშაკს აქვე თავსდარი საქციელის წინააღმდეგ მან დაარსა საზოგადოება: „თითოეულ მუშაკს ბილს სიტყვაობის სწავლების საწინააღმდეგე კომანია“. ამ საზოგადოებას ამჟამად 220 წევრი და 180 თითოეული შეუკვ.

ბამბარკობა, ჯუღლიბა!

მსოფლიოს ყველა კუთხიდან იბალით ქალაქ ვერნაში ჭულიბა კაპულიტის სახელზე ყუფილიყრუულად 80-ზე მეტი წერილი და ღია ბარათი მიდის. წერილების ავტორები, უმთავრესად ახალგაზრდები, არც კი უფერქვამენ შემდეგ გარემოებას: ჭულიბა შექსპირის მიერ გამოცემული პერსონაჟი რომ არ ყოფილიყო, რომ არ დაეუღლებოდა და ამ დრომდე ცხვირბა, 500 წლისა მაინც იქნებოდა.

ფოტა აველი ამ წერილს გადსევს აქულიტის მდიანს! 70 წლის თორე სლბიანის, თორე იმ ცელის მსახური, რომელიც ჭულიტის ძეგლი დას; იგი პირიბას იძლევა, რომ მის მიერ მიღებულ აველი წერილის ცალკე უნდა გამოცემოს. აღსანიშნავია, რომ წინასწარად 25 წლის მაძლერ აქულიტის მდიანს! 10 ათასზე მეტი წერილი მიიღო და აველი წერილს პირადღე გასცა პასუხით.

რამდენი დრო სწირდება დამკვესს

ლოს-ანჯელისიდან ნოუ-იორკში გაგზავნილი დეკუმა დანიშნულების ავიგოლე რამდენიმე წუთის ხადის. ავიგოლეტი გაგზავნილი წერილის რამდენიმე საათი სწირდება. ამ არ ქალაქის შორის მაძილს მატარებელი რამდენიმე საათი გადის. ყუფილდე ამის შეზღუდვად, ქალაქ ლოს-ანჯელისის მიხსი ირბიტო მაძილს გადწევდება, თანეს კოლეგის ნო-იორკის შერის — ლინდსაიბის დებუმა აველიზე ნელადმარბოლი საუბარებში — მაღერსობლის ხელით გაგზავნა.

მაღერსობლობა ბრეს ტალიშ სტარტი ლოს-ანჯელისის რატუკის კიბინად აიღო. იგი მიზანდაზ ჩრდილოეთ ამერიკის გაწვირე — წუნარს ოკანენიდან ატანატის ოკანენებზე — შირბოლა მთებზე და უღანსობებზე, მდინარეებზე და ველისმდებრებზე. სტარტიდან 84 დღის, 21 წუთისა და 50 წამის შემდეგ, გაირიხა რა 2878 მილი, ბრავის ტორი ნო-იორკის „სიტობლის“ შესახვედლიან მიმებრა და დებუმა დანიშნულებისამებრა ჩაბარა შერ დინდსების. მაღერსობლის ჭალის სახით გადსცემილი ნო-იორკის ოქტის გახადებში, რამდენიმე ამოტივრული იყო შემდეგ სტავებში:

გიჟიკა

„გამძლეობისა და გმირობის ნიშანი“. მაღერსობლობა ბრეს ტალიშ მოსხსნა ჩრდილოეთ ამერიკის მართაობის რეკორდი, რომელიც 1848 წელს დაამყარა დ. შუდრისმა და რომელიც 78 დღის უდრია. წარსულში ცნობილი ინგლისელი მორბენალი ბრავის ტალიშ ამჯერად დღემე 9 საათის გაბრბოდა და ყუფილდარბოლი საშუალოდ 40-50 მილს შევირავდა.

პროფესორი ივანეს მონიშნაღმდებანს

ენის უნდერხობიტის პროფესორმა პირიბა, რაც იგი სტდენდტა გაუთხო მუხატეფმულად მოხსენებეს, გაუთხო მთავარი რედაქტორი დელუშო გამოჩინა. პროფესორმა რედაქტორს შესთავაზა, ხბილად გაგზავნათ... თოღლმა თხოვდა მუშაკები სრიალით. დისტეტად პროფესორის წლები მიხედვით განსაზღვრეს — 42 კოლომტორი. შეინახდენენ, რომ დელუშო სტავისა და თანხა დასწრებობდენენ გარეშად. პროფესორმა და ფიტორესმაწინდებენ; გაუთხო ორბობლილის დეკრელებში ანგარიშთან ერთად, გაჩაგრებულის ფიტორსებრბოლი მოთავსებდა.

სხვანის პრობლემები

დღემდე არც თუ ისე სახელგანთქმულმა კანდის პრეფერმა პეტრტროლომ უნასწენილ ხანებში დიდი მოსულარბა მოიხვევა თავის ქვეყანაში. ერთხელ, უფრანსობიტობის პრეს-კონფერენციის დროს, პრეფერმა, როგორც ეტყობა, რადკაცზე განაწუწუნა. იგი ადგილიდან წამოიჭრა, ორჯე თითი ჩაიღო პირში და ისე განაყრებულად დუსტგინა, რომ უფრანსობიტობა აღტაცებ შოთავდა. პრეფერის ასეთმა მოქმედებამ უფრანსობიტობის მოქმედებამ თავის ოფიტატულბობა გამოიჩინა და თავის უფრანსობიტობა დუსოუწენილ გამოცუვენების მიზრდულად წერილი სტავის პირსობლებში შესახებ.

გ ა რ კ ა ნ ა ს პ ი რ ვ ე ლ გ ვ ი რ ღ ე : მედროფილეობის ფერმაში. ფოტო ოთარ თუჩკაძის. მეოთხე გვერდზე: ახალგაზრდა ავიამოდილისტები (იბოლბის, ბაგუში ტექნიკური სადგური). ფოტო თარხაძის.

მოთავარი რედაქტორი გ. ნ ა ტ რ ო შ ვ ი ლ ი.

სარედაქციო კოლეგია: გ. ბატაძე, თ. ვაგოლაძე (პ/მე, მდიანი), ს. დურმიშიძე, ლ. კალანდანი, ვ. კიკნაძე, ა. კუსრაშვილი, დ. ნოღია (მხატვარი-რედაქტორი), მ. სააკაშვილი, ი. ტაბაღაძე, უ. ჭავჭავაძე.

ტექნიკატორი დ. სეფიაშვილი. კორექტორი ტ. თაბორიძე. რედაქციის მისამართი: თბილისი, რუსთაველის პ. № 42, III სართ. ტელ. — რედაქტორის — 99-54-66, პ/მე, მდიანის — 99-82-69, განყოფილებების — 93-28, 42, 99-01-39.

გადაეცა ახალგაზრდა 11/VIII-69 წ. ხელმოწერილი დასახელებად 28/VIII-69 წ. კალ. ზომის 70x108/16, ფაჩოტის ნაბეჭდი ფურც. 3. პირიბით ნაბეჭდი ფურცელი 4,2. ტირაჟი 43.700. შეკას. № 2425. უფ. 02320.

Еженедельный общественно-политический и литературно-художественный журнал „Дроშა“ (на грузинском языке) Издательство ЦК КП Грузии. Типография издательства ЦК КП Грузии, Тбилиси, ул. Ленина, 14.

საქ. კ. ცეს-ის გამოქვეყნების სტამბა, თბილისი, ლენინის ქ. № 14.

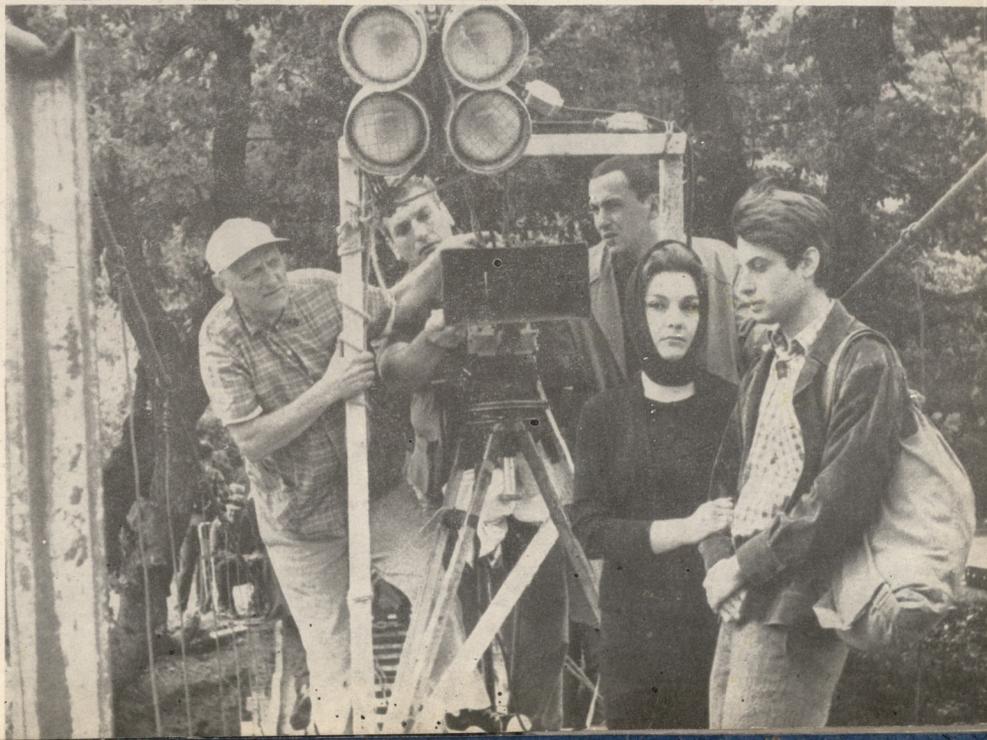

იქართული ფილმი იღებს ახალ მხატვრულ ფართოერანიან კინოსურათს სამშულო რაის თემაზე (პირობითი სახელწოდება -- „დედის ბედი“).

ფილმში აისახენ სსრკ-ის უფრო ახალი მთიანი სოფლის აღმშენებელი უმის წლებში, ჩვენს წინაშე გვედგას უმისა და უმის კირივით აღსაწერ დაჩაბული დღეები, როცა მთელი ბაღი გამვლიდან საბჭოთა ადამიანების პატრიოტული თავგანწირვა, მოქმედების ცენტრში დგას ერთი ოჯახის -- დედისა და შვილების ცხოვრება.

სცენარის ავტორები არიან ლ. აბაშიძე, გ. ზუბაშვილი, კ. პაინაშვილი; დამდგმელი რეჟისორები -- შ. მანავაძე და ნ. მანავაძე, ოპერატორი ფ. ვისოცკი, კომპოზიტორი რ. ლალიძე, მხატვარი -- ნ. უაზბეგი.

მთავარ როლებს ასრულებენ: დედა აბაშიძე, კ. გვიგბერიძე, ვ. ცინცაძე, ლ. კვიციანი, გ. ჟორცხაღაჯი, გ. ნავროზაშვილი და სხვები. ფილმი ეკრანზე გამოვა ამ წლის ბოლოს.

ИНДЕКС 78056

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

